

ZPRAVODAJ

MINISTERSTVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Zpravodaj je tištěn na papíru původem z lesů s certifikátem FSC (Forest Stewardship Council), kde se hospodářství sociálně a ekologicky šetrným způsobem podle stanovených standardů.

Nová ministryně životního prostředí

V čele Ministerstva životního prostředí poprvé za dobu jeho existence stanula žena – ministryně Rut Bízková.

Premiér Jan Fischer, který uvedl novou ministryni do funkce, při této příležitosti řekl: „Je mi potěšením, že mohu uvést do funkce právě jmenovanou ministryni životního prostředí, paní Rut Bízkovou. V této budově ji nemusím představovat, všichni ji dobře znáte, ale i já ji znám poměrně dlouhou dobu, ještě jako předseda Statistického úřadu jsem s ní často spolupracoval. Je to zkušená odbornice, která dobře zná jak problematiku životního prostředí, tak i tento dům. Ještě jednou jí gratuluji a přeji mnoho úspěchů při řízení tohoto resortu.“

„Řízení MŽP jsem se rozhodla přimnout, protože zachování samostatného řízení MŽP se ukazuje jako velmi důležité,“ řekla Rut Bízková ke svému jmenování do funkce ministryně životního prostředí. „Do skončení mandátu této vlády zbývá jen málo času a některé kroky musí být učiněny ještě teď, aby některé projekty nemusely být realizovány třeba až s půlročním zpožděním. Mnohé z těchto projektů mají přitom charakter protikrizových opatření a zvyšují zaměstnanost. Bylo by velkou chybou, kdybychom je v době krize nerealizovali a byly zahájeny až po jejím odeznění. Děku-

OBSAH:

Události měsíce

- V Praze zasedalo byro Aarhuské úmluvy... 4
- Kontrola mezistátní přepravy odpadů 5
- Signály 2010 5
- Rorýsi mohou přežít i v Praze 7
- Začala jarní migrace žab 8
- Den Země:
- Strom za každé narozené dítě 9

Finance

- Program švýcarsko-české spolupráce 12
- Zájem o program Zelená úsporám roste .. 12

Téma

- Rozhovor – Tomáš Rothrockl:
Ochrana přírody je atributem
moderní společnosti 13
- Rostlina a živočich měsíce 17
- Úmluva o biologické rozmanitosti 20

Z rezortu

- Představujeme Národní park Podyjí 22

Obce a regiony

- Saňte se Městem stromů 26

Analýzy, souhrny, komentáře

- Biosférická rezervace Šumava
slaví 20 let 27
- Záchrana motýlího ráje 29

ji panu ministru Šebestovi, že za krátké působení v resortu prosadil některé formální věci, které jsem tu já razila již delší dobu také, a děkuji za korektní práci a vztahy. Funkci přijímám ne pro ni samotnou, ale myslím, že všichni, kteří mě znají, vědí, že se snažím být vždy platnou členkou týmu a o to se budu snažit i ve vládě. Ráda dám své zkušenosti a znalosti resortu k dispozici a budu dělat práci v budově a s lidmi, které již dlouhou dobu dobře znám.“

*Petra Roubíčková, tisková mluvčí MŽP,
upraveno (red), foto archiv MŽP*

Ministryně životního prostředí **Rut Bízková**

Prezident České republiky Václav Klaus na návrh předsedy vlády Jana Fischera jmenoval 15. dubna 2010 Rut Bízkovou, dosavadní náměstkyni resortu, novou ministryní životního prostředí.

Premiér Jan Fischer po uvedení Rut Bízkové do funkce poděkoval ministru Jakubu Šebestovi: „Chci panu ministrovi velice poděkovat, že přijal nabídku na vedení resortu životního prostředí přes všechny

starosti, které má se svým resortem zemědělství a že po krátkou dobu jeho působení se mu plně věnoval.“

Pan ministr Šebesta k předávání funkce poznamenal: „Děkuji panu premiérovi a já mám teď jedinou úlohu – po svém

krátkém působení předat podklady paní ministryni a popřát jí v nové funkci hodně úspěchů. I já mohu říci, že ji znám a že jsem se s ní během svého působení mnohokrát pracovně setkal a dobře spolupracoval.“

Foto archiv Rut Bízkové

RUT BÍZKOVÁ

Narodila se 19. 7. 1957. Hlavní autorka publikace Životní prostředí v České republice 1989–2004, analýz vývoje průmyslových odvětví a energetiky, zejména ve vztahu k ochraně životního prostředí. Po absolvování Vysoké školy chemicko-technologické v Praze pracovala od roku 1981 v Ústavu jaderného výzkumu v Řeži, v oboru radiofarmak a instrumentálních metod analýzy jaderných materiálů. V letech 1986–1988 absolvovala postgraduální studium matematiky a v roce 1993 tříměsíční stáž v Mezinárodní agentuře pro atomovou energii ve Vídni, která se primárně zabývá jadernou bezpečností a omezováním negativních vlivů jaderného průmyslu na životní prostředí. Od roku 1993 se profesně orientovala na životní prostředí, především na oblast vlivu energetiky na životní prostředí. V letech 1994–1996 pracovala jako tisková mluvčí uhelných elektráren ČEZ, a. s. Uvnitř společnosti ČEZ pomáhala prosazovat masivní odsiřování elektráren pro zlepšení kvality ovzduší v ČR a toto téma také komunikovala s veřejností. Následně působila jako ředitelka odboru pro styk s veřejností na Ministerstvu životního prostředí. Od roku 1999 byla vedoucí oddělení mezinárodních aspektů průmyslové politiky na Ministerstvu průmyslu a obchodu, kde se zejména zabývala vlivy průmyslové politiky na životní prostředí, a byla také poradkyní náměstka ministra průmyslu a obchodu pro energetiku, hutnictví a stavebnictví pro tento obor. Od roku 2004 působila v agentuře CENIA, české informační agentuře životního prostředí, příspěvkové organizaci MŽP, naposledy ve funkci zástupkyně ředitele. Od září 2006 byla náměstkyní ministra životního prostředí a ředitelkou sekce ekonomiky a politiky životního prostředí. Dne 15. dubna 2010 byla jmenována ministryní životního prostředí. Rut Bízková je vdaná a má jedno dítě.

Finanční prostředky pro ovzduší i zateplování veřejných budov

Nová ministryně životního prostředí Rut Bízková plánuje do konce funkčního období vlády premiéra Jana Fischera zrychlit v rámci resortu životního prostředí čerpání z fondů Evropské unie. Mezi její další priority patří i zlepšení ovzduší Moravskoslezského kraje či umožnění poskytování dotací z úspěšného programu Zelená úsporám i na veřejné budovy.

„Cílem je podpořit firmy, a to zejména v Moravskoslezském kraji, kde je špatné ovzduší, aby investovaly do modernějších technologií a snížily emise dřívě, než jim to ukládá současná platná legislati-

va,“ říká nová ministryně životního prostředí Rut Bízková. Otevření této možnosti podpory by pomohlo firmám získat dotace na modernizaci technologií před 1. lednem 2016, jak ukládá například nová

směrnice o průmyslových emisích a další předpisy.

„Vím, že mám časově omezený mandát. Proto jsem si jako svoje priority stanovila pouze ty, které jsem schopna reálně

prosadit. Chci podpořit, aby podnikatelské subjekty více žádaly o podporu z programu EU na projekty zlepšování kvality ovzduší," doplňuje ministryně Bízková.

Novinkou je individuální přístup ministerstva ke znečišťovatelům: úřad s nimi bude individuálně konzultovat možnosti, jak mohou co nejjednodušeji dosáhnout na veřejnou podporu pro investice do moderních technologií.

„Už jsem vyhlásila první výzvu na ekologizaci městské dopravy s využitím dotací ze Švýcarských fondů pro města se špatným ovzduším. Tyto finanční prostředky použije místní samospráva např. na filtry pro městské autobusy s naftovými motory nebo na změnu využívaného paliva," uvádí Rut Bízková.

Další prioritou nové ministryně, kterou chce dovést do úspěšného konce, je zrychlení čerpání financí z fondů Evropské unie. „Celou dobu jsem jako náměstkyně ministra životního prostředí usilovala o zrychlení čerpání prostředků z Operačního programu Životní prostředí. V posledních měsících jsme na Ministerstvu životního prostředí ve financování z fondů EU výrazně pokročili, zbývá jen, abychom úspěšně dotáhli také jednání s Ministerstvem financí, které jednou změnou v administrativním postupu zajistí v krátké době zrychlení reálného financování ekologických projektů, jako je např. příprava protipovodňových opatření nebo zlepšení nakládání s odpady (sběrné dvory atd.)," uvádí ministryně životního prostředí.

Ministryně jedná také o dalším rozšíření

PRIORITY RESORTU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

1. Zlepšení kvality ovzduší
2. Urychlení čerpání z Operačního programu Životní prostředí

3. Úpravy programu Zelená úsporám
4. MŽP vstřícné a průhledné

Zdroj: prezentace ministryně životního prostředí Rut Bízkové, 20. dubna 2010

programu Zelená úsporám. „Program Zelená úsporám chceme nově otevřít pro města a obce, kterým z programu umožníme financovat zateplení veřejných budov, jako jsou například školky, školy, ústavy sociální péče a další veřejné budovy v majetku měst a obcí. Pokud se podaří tuto změnu dojednat s kupci emisních kreditů, výzvu připravíme na druhou polovinu roku. Objem vyčleněných finančních prostředků pro tuto výzvu by se měl pohybovat okolo 4 miliard korun," říká ministryně Bízková. „Ekonomická situace podniků není v současné době dobrá v důsledku hospodářské krize a zakázek je stále málo. Nová úprava programu Zelená úsporám může především stavebním firmám výrazně pomoci. Pro podnikatelské subjekty by to znamenalo nové zakázky, a tím i nová pracovní místa," informuje ministryně. Tyto peníze ale přitom nijak neuberou z objemu financí, které jsou prostřednictvím programu Zelená úsporám dosud nabízeny tuzemským domácnostem, protože ministerstvu se úspěšně daří prodávat emisní kredity.

Za podstatný úkol považuje ministryně Rut

Bízková rovněž dokončení přípravy projektu tzv. veřejných zelených zakázek. „Znamená to, že stát bude nakupovat například počítače, kancelářský nábytek a kancelářské zboží s přihlédnutím k tomu, jakou zátěž představovala výroba a použití daného zboží pro životní prostředí. Víme, že takového zboží, které je šetrné k životnímu prostředí, je dostatek a vyrábějí ho české firmy," konstatuje ministryně životního prostředí Rut Bízková.

V rámci protikorupčních opatření ministryně Bízková rozhodla s platností od 1. května 2010 zavést změnu kritérií pro posuzování nabídek při výběrových řízeních vypisovaných v rámci Operačního programu Životní prostředí. „Od 1. května budou nabídky ve výběrových řízeních hodnoceny tak, že nabízená cena bude představovat 80 % hodnocení a ostatní kritéria pak pouze 20 %. Takové procentuální rozvržení zajistí větší transparentnost při hodnocení zakázek. Operační program životního prostředí bude první, který takový hodnotící systém zavádí," uvádí ministryně životního prostředí Rut Bízková.

Jarmila Krebsová, zástupkyně ředitelky odboru vnějších vztahů MŽP

Změny na pozicích náměstků na MŽP

Foto archiv MŽP

VERONIKA HUNT ŠAFRÁNKOVÁ

Dosavadní náměstkyně a ředitelka sekce zahraničních vztahů Veronika Hunt Šafránková, MBA, se stala první náměstkyní ministryně a zůstává ředitelkou stejné sekce. Její profil jsme otiskli ve Zpravodaji 2010/2 a najdete jej též na www.mzp.cz.

MIROSLAV HÁJEK

Náměstkem ministryně a ředitelem sekce ekonomiky a politiky životního prostředí se nově stal Doc. Ing. Miroslav Hájek, Ph.D.

Narodil se 4. srpna 1952 v Litoměřicích. Studoval na Vysoké škole zemědělské v Brně, lesnické fakultě, kterou ukončil v roce 1975. V roce 1987 ukončil tříleté postgraduální studium na Vysoké škole ekonomické v Praze v oboru finanční politiky se zaměřením na veřejné finance. V letech 1991 až 1998 absolvoval dálkové doktorandské studium v oboru Ekonomika a řízení podniku na České zemědělské univerzitě v Praze a obdržel akademicko-vědecký titul doktor. V roce 2003 obhájil habilitační práci na téma Efektivnost politiky životního prostředí a získal titul docent. Od roku 1994 působí jako externí učitel na Fakultě lesnické a dřevařské České zemědělské univerzity v Praze. Po ukončení studia na lesnické fakultě Vysoké školy zemědělské v Brně byl zaměstnán u Severočeských státních lesů Teplice, a to až do roku 1984. Vykonával zde postupně funkci mistra, technika polesí, referenta práce a mzdy a plánovače. Od roku 1985 do roku 1998 byl zaměstnán na ministerstvu financí, kde byl odpovědný za financování ochrany životního prostředí v ČR. Poté pracoval na Ministerstvu životního prostředí ve funkci ředitele odboru ekonomiky životního prostředí, později odboru ekonomických nástrojů.

Česko-německá komise pro životní prostředí

Nejaktuálnější body současné česko-německé spolupráce projednala 29. března 2010 v Drážďanech s německými kolegy expertní delegace z českého Ministerstva životního prostředí.

Delegaci doplnili zástupci Karlovarského a Libereckého kraje a vedla ji náměstkyně ministra a ředitelka sekce pro zahraniční vztahy MŽP Veronika Hunt Šafránková.

Z evropské agendy byly zmíněny mimo jiné představy obou zemí o implementaci Kodaňské dohody, návrh užší spolupráce v oblasti technologie zachycování a ukládání uhlíku (CCS – Carbon Capture & Storage) a německá delegace projevila zájem i o bližší informace k úspěšnému českému programu prodeje AAU jednotek a využití získaných financí pro zateplování budov – Zelená úsporám.

Problematickým tématem zůstává přeshraniční ochrana ovzduší, pře-

devším šíření nepříjemného zápachu v příhraničních oblastech. Zařízení, která jsou pravděpodobným zdrojem zápachu vlastní integrované povolení a splňují požadavek na nejlepší dostupné techniky. Přesto se od obyvatel Saska objevují případy stížností na zápach. „Jsem si vědom, že v tomto případě nedochází k překročení imisních limitů pro oxid siřičitý,“ uvedl k problému saský státní tajemník Herbert Wolff. Bylo dohodnuto, že se znovu zřídí pracovní skupina zástupců relevantních institucí obou zemí se začleněním provozovatelů dotčených zařízení.

Dále byli účastníci zasedání informováni o kvalitě a bezproblémové spolupráci v oblasti ochrany vod (například

protipovodňové ochrany) nebo o zlepšení situace v oblasti odpadového hospodářství, kde nelegální převozy odpadu z let 2005 a 2006 byly do značné míry vyřešeny.

„Jednání proběhlo v konstruktivním duchu. Znovu se potvrdilo, že existuje velký potenciál pro bilaterální spolupráci v rozličných oblastech, ať už se jedná o aktuální evropská témata, či globální problémy, dvoustrannou přeshraniční spolupráci nebo společnou spolupráci ve třetích zemích,“ uvedla náměstkyně ministra Veronika Hunt Šafránková.

*Petra Roubíčková, tisková mluvčí MŽP,
upraveno (red)*

V Praze zasedalo byro Aarhuské úmluvy

Na Ministerstvu životního prostředí se 26. března 2010 uskutečnilo 24. zasedání byra Úmluvy o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí, známé jako Aarhuská úmluva.

Úmluva byla sjednána v roce 1998 v dánském Aarhusu za účelem podpory zpřístupňování informací o životním prostředí veřejnosti, vytváření podmínek pro aktivní účast veřejnosti v rozhodovacích procesech týkajících se životního prostředí a zajištění právní ochrany v záležitostech životního prostředí. V mezinárodním kontextu je Aarhuská úmluva považována za jeden z nejvýznamnějších dokumentů své doby. Zasedání vedl Jan Dusík, předseda byra Aarhuské úmluvy na léta 2008–2011.

24. zasedání byra Aarhuské úmluvy, kterého se kromě jeho členů zúčastnila také týmová koordinátorka Divize pro životní prostředí, bydlení a management krajiny Evropské hospodářské komise OSN Monika Linnová a předseda pracovní skupiny pro Protokol o regist-

rech úniků a přenosů znečišťujících látek (Protokol PRTR) Michel Amand, se zaměřilo na přípravu nadcházejícího zvláštního zasedání smluvních stran úmluvy a prvního zasedání smluvních stran Protokolu PRTR.

Zvláštní zasedání smluvních stran Aarhuské úmluvy konané 19. dubna 2010 za předsednictví předsedy byra Aarhuské úmluvy Jana Dusíka předběžně rozhodlo o ustavení Úkolové skupiny pro účast veřejnosti na rozhodování. Na programu byla také diskuse o přístupu států mimo region Evropské hospodářské komise OSN k úmluvě a publikování dokumentů z činnosti Výboru pro dodržování úmluvy, který hodnotí plnění závazků úmluvy jednotlivými smluvními stranami.

Prioritou prvního zasedání smluvních stran Protokolu PRTR, které se kona-

lo ve dnech 20. – 22. dubna 2010, bylo schválit finanční, kontrolní, pracovní a rozvojové mechanismy pro implementaci protokolu. Smluvní strany rozhodly o pracovním plánu na léta 2011–2014 a mechanismu financování jednotlivých aktivit. Součástí programu bylo zasedání na vysoké úrovni, v jehož rámci se diskutovalo o dosažených úspěších a výzvách v oblasti zavádění registru úniků a přenosů znečišťujících látek.

Byro Aarhuské úmluvy projednalo kromě věcných otázek spojených s vnitřním fungováním Úmluvy také přípravu 4. zasedání smluvních stran, které se uskuteční v roce 2011 v Kišiněvě v Moldávii.

*Mgr. Lukáš Pokorný,
oddělení mnohostranných smluv, MŽP*

Kontrola mezistátní přepravy odpadů

V blízkosti bývalého česko-rakouského hraničního přechodu Mikulov – Drasenhofen proběhla 24. března společná kontrolní akce Ministerstva životního prostředí, České inspekce životního prostředí a Centra služeb pro silniční dopravu, za asistence dopravní a cizinecké policie České republiky.

Kontrolní akce patří k mezinárodnímu projektu sítě IMPEL/TFS, do kterého je zapojena většina evropských států. Cílem projektu je podpořit a podle možnosti sjednotit úroveň prosazování práva z oblasti přeshraniční přepravy odpadů. Jedním z nástrojů jsou právě společné kontrolní akce, do nichž se Česká republika vždy aktivně zapojuje.

Kontrolní akce byla zaměřena na dodržování evropských i národních předpisů pro přepravu odpadů, které jsou dopravovány do zpracovatelských zařízení na území ČR nebo putují přes naši republiku ke konečnému využití nebo odstranění mimo území ČR. Na rakouské straně prováděly obdobnou kontrolu partnerské kontrolní orgány Rakouska.

Z pohledu životního prostředí splnila akce svůj účel. Během dne bylo zkontrolováno 253 nákladních vozidel, přeprava odpadu byla zaznamenána ve třech případech. Všechny tři byly vyhodnoceny jako nedovolená přeshraniční přeprava odpadů. Nejzávažnějším porušením byl dovoz drcených odpadů k energetickému využití bez po-

třebného souhlasu. Dovážené odpady byly deklarovány jako odpady tzv. zeleného seznamu, které souhlasu českého a rakouského ministerstva nepodléhají. Oba úřady však shodně považují spalitelné odpady pocházející z úprav komunálního nebo jemu podobného odpadu za tzv. nezařazené odpady, které mohou být přes hranice přepravovány jen tehdy, když k tomu obě ministerstva vydají své písemné souhlasy. Další dvě porušení spočívala v nedodr-

žení stanovené trasy přepravy odpadů. Ve všech zjištěných případech pocházely odpady z Rakouska a odpovědnost za nedovolenou přepravu byla na straně jejich rakouského odesílatele. Proto byly po dohodě mezi zástupci českého a rakouského ministerstva všechny tři problematické zásilky vráceny zpět a rakouské úřady provedou došetření vedoucí k postihu delikventů.

Přesto, že žádné ze zjištěných porušení předpisů o přeshraniční přepravě odpadů nebylo spojeno s akutním ohrožením životního prostředí, svědčí odhalené nedostatky o tom, že předpisy nejsou zcela dodržovány, a kontroly se tedy budou v budoucnosti opakovat.

Centrum služeb pro silniční dopravu, zastupující resort dopravy, využilo spoluúčasti na kontrolní akci a zaměřilo se na kontrolu dodržování ustanovení zákona o silniční dopravě, kontrolu plnění podmínek pro přepravu nebezpečných nákladů a také na kontrolu technického stavu vozidel.

*Petra Roubíčková, tisková mluvčí MŽP,
upraveno (red)*

Signály 2010

Pod titulem Biologická rozmanitost, změna klimatu a my vyšla každoroční publikace Evropské agentury pro životní prostředí (EEA) Signály. Publikace je vydávána ve všech 26 jazycích členů EEA a využívá příběhovou linii, aby napomáhala lepší komunikaci mezi různorodým obyvatelstvem Evropy.

Publikaci Signály 2010 představila 24. března španělská ministryně pro životní prostředí, venkov a mořské prostředí Elena Espinosová a výkonná ředitelka agentury EEA Jacqueline McGladeová. Akce v Madridu proběhla souběžně se spuštěním internetové stránky věnované Signálům: www.eea.europa.eu/signals.

Publikace využívá příběhovou linii, aby napomohla lepší komunikaci mezi různorodým obyvatelstvem Evropy. Signály EEA 2010 vyprávějí šest příběhů o lidech a jejich vztazích s prostředím, ve kterém žijí. Tito „očití svědci“ vás zvou na cestu na místa blízká i vzdálená, kde se postupně podíváte na základy života na Zemi – vodu, půdu a vzduch. Ačkoli jsou jejich svě-

dectví osobní a vztahují se k místu, kde žijí, jejich neuspokojivá situace má společnou a celosvětovou platnost. Nejde o pouhé historky. Moudrost obyčejných lidí, jako jsou lovci, farmáři nebo turisté a sportovní nadšenci, nabízí často nevyužitý zdroj cenných informací jako doplněk sofistikovanějších dat a výzkumu. Tito lidé také mluví srozumitelným jazykem a lze jim snadno naslouchat.

„Počítáme s bohatostí života na této planetě pro zajištění své potravy, přístřeší a takových základních potřeb, jako je čisté ovzduší. Jsme součástí této rozmanitosti a nemůžeme žít bez ní. V Signálech obyčejní lidé zjišťují, jak změny jejich životního prostředí ovlivňují nejen svět živočichů a rostlin, ale i jejich vlastní obživu a styl života,“ říká profesorka Jacqueline McGladeová, výkonná ředitelka Evropské agentury pro životní prostředí.

Ústředními tématy publikace jsou biologická rozmanitost a změna klimatu, která budou významná po celý rok 2010, vyhlášený Organizací spojených národů za Mezinárodní rok biologické

rozmanitosti. Mezinárodním dnem biologické rozmanitosti je 22. květen.

V příbězích můžete sledovat cestu vody z vrcholů Alp až k ulicím Vídně a objevovat, že změna klimatu ovlivňuje dlouholetý koloběh vody v horách, což má důsledky pro desítky milionů Evropanů. Naslouchejte horskému vůdci, který vyrostl v horách a nyní vypráví, jak se při růstu teplot a tání ledovců mění samotné složení skal.

Naslouchejte pastevcům sobů v rozsáhlé arktické oblasti, kteří zažívají neobvykle teplé zimy. Vypravte se k Egejskému moři a sledujte, jak místní obyvatelé, jako je Saim Erol, který zde po posledních 20 let provozuje rybolov, popi-

suje aktuální vývoj podnebí. Co uděláte, když z vody vytáhnete nový druh ryby? Odkud pochází? Jestliže rybu nikdo nekoupí, má vůbec nějakou hodnotu?

Publikace bude v češtině zdarma k dispozici v knihovně CENIA, české informační agentury životního prostředí, nebo v elektronické verzi na webových stránkách agentury EEA <http://www.eea.europa.eu/cs/signaly>, kde najdete řadu dalších zajímavých informací týkajících se životního prostředí.

Eva Branišová, tisková mluvčí CENIA,
upraveno (red)

BIODIVERZITA, NÁŠ PODPŮRNÝ „EKOSYSTÉM“

Spisovatel Aldous Huxley na počátku šedesátých let 20. století k vymírání zpěvných ptáků, rostlinných druhů a hmyzu poznamenal, že „ztrácíme polovinu témat básní“.

Huxley tehdy zrovna dočetl novou významnou knihu americké bioložky Rachel Carsonové, *Silent Spring* (Mlčící jaro). Ta poprvé vyšla v roce 1962 a setkala se s velkou odezvou čtenářů i kritiků a díky ní také vzrůstaly obavy veřejnosti ohledně používání pesticidů, znečištění a životního prostředí jako takového. Spisovatel svým výrokem o kulturní ztrátě nebagatelizoval současný stav, ve skutečnosti spíše vystihl podstatu biodiverzity, pojmu, který se nám mnohdy nedaří vysvětlit.

Výraz biodiverzita se skládá ze dvou slov: „biologická“ a „diverzita“ (rozmanitost). Představuje různorodost všech živých organismů v rámci jednotlivých druhů i napříč druhy. Biodiverzita je tedy vlastně příroda ve všech podobách.

Ekosystém je společenství rostlin, živočichů a mikroorganismů a jejich vzájemné vztahy s životním prostředím. Ekosystémy, počínaje letním setkáním včely a kvetoucí rostliny na letní louce až po velké trvalé interakce vzduchu, vody a půdy, ztělesňují základ života na Zemi.

Když včely sbírají nektar, přenášejí také pyl z jednoho květu na druhý, a tím dochází k opylení. V interakci se vzduchem, půdou a vodou tak vyrostou nové rostliny. O stromech víme, že jejich listy čistí vzduch a kořeny vsakující živiny pročištějí vodu. Kořeny také zpevňují půdu a dodávají jí živiny, dokonce i poté, co rostlina uhynie. Odstraníme-li z ekosystému stromy, brzy to negativně ovlivní kvalitu vzduchu, vody a půdy. Zasadíme-li nové stromy, a to i ve městě, budou ochlazovat vzduch a zlepšit jeho kvalitu.

My všichni jsme součástí tohoto „systému“, ale často na to zapomínáme. Od té doby, co naši první předchůdci začali využívat včely, kvetoucí rostliny a louky k získávání potravy prostřednictvím činnosti, kterou dnes označujeme jako zemědělství, utváříme a měníme biologickou rozmanitost. Z chovaných a pěstovaných druhů a rostlin se staly produkty, jež jsou ze své podstaty zpeněžitelné. Od zemědělství jsme se přesunuli k industrializaci a tam, kam míříme, musí jít – jakkoli neochotně – i příroda.

Kruh se uzavřel: Tím, že jsme industrializovali svůj život, včetně zemědělství, industrializovali jsme i přírodu. Chováme hmyz, živočichy a rostliny k prodeji a vybíráme si vlastnosti, které vyhovují nám a našim potřebám. Biologická rozmanitost je ohrožena na všeobecné i na molekulární úrovni.

Příroda se často vnímá jako luxus: Zachování druhů je možná velmi žádoucí a jejich ztráta by mohla být tragická, ale nakonec to vypadá, že stojí za to, pokud si tím zachráníme pracovní místa a zvýšíme si příjmy.

Skutečnost je samozřejmě zcela odlišná. Jako příklad nám poslouží třeba včely. Volně žijící druhy včel již v mnoha částech Evropy vyhynuly. Žijící populace včel jsou mnohdy novými druhy, které se staly divokými. Ty jsou nyní ničeny po celé planetě. Včely se potýkají s řadou závažných obtíží od pesticidů přes roztoče a choroby až po zhoršené genetické vlastnosti. V rámci průzkumu členů Britské asociace včelařů (British Beekeepers' Association, BBKA) se zjistilo, že počet včel medonosných za zimu 2007–2008 klesl o 30 %. To pro britskou ekonomiku znamená ztrátu více než 2 miliard včel v hodnotě 54 milionů liber.

Jde o to, jak tento příklad a mnohé další ukazují, že ztráta biologické rozmanitosti nenapomáhá hospodářskému rozvoji, naopak jej narušuje...

*Zdroj textu, jeho pokračování a další informace:
Signály EEA 2010, www.eea.europa.eu/cs/signaly*

Rorýsi mohou přežít i v Praze

V rámci Mezinárodního roku biodiverzity představilo Ministerstvo životního prostředí 7. dubna 2010 dva vybrané druhy, které se dokonale přizpůsobily životu v blízkosti člověka.

Vedle lípy upozornil náměstek ministra životního prostředí Tomáš Rothröckl na nutnost chránit rorýse obecného. Ten žije v městském prostředí, s lidmi často doslova pod jednou střechou. Více než 95 % národní populace rorýse obecného hnízdí na lidských stavbách, a to jak v centrech měst, tak i v panelových sídlištích, kde rorýsi ke hnízdění využívají především dutiny (např. ventilační průduchy) v podstřeší budov. „V letech 1989 až 2000 jsme zaznamenali jeho úbytek v Praze o 45 % a podobně na tom jsou i ostatní velká města. Rorýs obecný dnes patří mezi zvláště chráněné živočichy,“ upozornil náměstek Tomáš Rothröckl.

K velkému úbytku rorýsů žijících v těsném soužití s člověkem dochází

i vlivem nešetrně prováděných rekonstrukcí budov. Pro rorýse je zcela zásadní zachování stávajících hnízdišť, případně zajištění jejich náhrady. Při rekonstrukci budovy je nejlepším opatřením otvory do dutin v podstřeší neuzavírat a ponechat je i nadále volně přístupné. V některých případech však tyto otvory zachovat nelze, pak je ideálním řešením instalace speciálních budek pro rorýse, tzv. rorýsovníků, které se mohou stát pro hnízdící rorýse adekvátní náhradou.

Vlastníkem takových rorýsovníků je nyní i Ministerstvo životního prostředí. Dva rorýsovníky, nainstalované na budově MŽP, jsou příkladem ideálního způsobu, jak vytvořit rorýsům nahradní či nové hnízdiště. Rorýsovníky jsou vyrobeny z osvědčeného materiá-

lu – extrudovaného polystyrenu, který uvnitř budek zajistí stabilní podmínky pro uhnízdění rorýsů. Každý rorýsovník obsahuje čtyři hnízdní komory – oba rorýsovníky tedy mohou hostit dohromady osm párů rorýsů.

„Rorýsovníky budeme sledovat a těšíme se, že brzy najdou své obyvatele, kteří v nich vyvedou mladé a rozšíří tak stávající pražskou populaci těchto krásných ptáků,“ dodává náměstek Rothröckl.

Podrobné informace o rorýsech i lípách najdete v předchozím, dubnovém čísle Zpravodaje MŽP a na internetových stránkách www.mzp.cz.

Petra Roubíčková, tisková mluvčí MŽP, upraveno (red), foto archiv MŽP

◀ V rámci Mezinárodního roku biodiverzity představilo na začátku dubna Ministerstvo životního prostředí lípy a rorýsy – vybrané druhy, které se dokonale přizpůsobily životu v blízkosti člověka. Na snímku zleva: ředitelka odboru mezinárodní ochrany biodiverzity Dagmar Zíková, tisková mluvčí Petra Roubíčková, náměstek ministra Tomáš Rothröckl, Lukáš Viktora z České společnosti ornitologické a Bohumil Reš z Agentury ochrany přírody a krajiny ČR.

▲ Lukáš Viktora z České společnosti ornitologické ukazuje novinářům prototyp rorýsovníku.

▲ Hnízdiště pro rorýsy na budovu MŽP připevňovali horolezci.

Začala jarní migrace žab

Jako každý rok se příchod jara mimo jiné projevuje migrací žab. Cílem žabí pouti je nejbližší rybník či vodní nádrž, jejichž prostředí potřebují tyto živočichové pro vyvedení potomstva. Pokud jim v cestě stojí frekventovaná komunikace, může se jim stát osudnou.

„Období migrace žab začalo i u nás na horách, a tak těmto obojživelníkům musíme nyní věnovat na našich silnicích zvýšenou pozornost,“ říká ředitel Správy KRNP Jan Hřebačka. Doba migrace je proměnlivá a velmi záleží na průběhu počasí, není proto možné určit její přesné datum. Optimální pro žáby jsou teplé a vlhké noci. Noční putování má zcela prozaický důvod, jímž je přirozená ochrana před predátory.

V Krkonoších žije šest druhů obojživelníků – mlok skvrnitý, čolek horský, čolek obecný, čolek velký, skokan hnědý a ropucha obecná. Některé z nich, např. ropuchy a skokani, se po většinu roku pohybují na souši, často i daleko od vody. Vodu však potřebují k rozmnožování, neboť do ní kladou vajíčka, z nichž se líhnou pulci. Mnozí obojživelníci jsou po celý život vázáni na stejné místo rozmnožování (trdliště). Tahové cesty zůstávají do značné míry po generace stejné. Pokud tah protne silnici, obojživelníci svůj cíl nemění a při překonávání vzniklé bariéry se stávají obětí automobilů. V minulosti takových kolizních míst, kde oboj-

živelníci při jarním tahu hromadně hynuli, bylo i v Krkonoších a Podkrkonoší mnoho. Úsilím Správy KRNP se drtivou většinu z nich podařilo odstranit. Na mnoha místech v tuto dobu instalujeme dočasné zábrany – přibližně 30 cm vysoké pruhy pevného plastu, které jsou natahovány v neohroženějších lokalitách. Žáby je nepřeskočí. Naopak se díky nim daří usměrnit pohyb žab a navést je do připravených plastových kbelíků. Ráno a večer je pak stráž ochrany přírody Správy KRNP a dobrovolníci přenášejí přes kritické úseky.

Instalace dočasných zábran však není jedinou možností, jak účinně zabránit ztrátám při přesunu žab na trdliště. Správa KRNP v minulých letech na několika místech intenzivního tahu žab instalovala tzv. trvalé zábrany. Oproti dočasným zábranám, které se po ukončení migrace sbalí a uskladní na další rok, zůstávají trvalé zábrany celoročně. Jedná se přibližně o 30 cm vysoké pruhy plechu, které opět usměrňují pohyb žab. Nejdelším úsekem s trvalými zábranami je okolí Labské přehrady ve Špindlerově Mlýně.

Účinnou pomocí obojživelníkům je vytváření či obnova drobných vodních ploch, v kterých se zdržuje voda. Sem se pak především v období rozmnožování obojživelníci stahují. Mezi takové vzorové lokality patří tůňky v okolí Harrachova při cestě k Mumlavskému vodopádu.

„Přes všechna opatření, která jsme na ochranu obojživelníků za poslední roky udělali, bychom rádi v této souvislosti požádali o větší ohleduplnost řidiče, kteří projíždějí místy, kudy žáby táhnou,“ apeluje na veřejnost Hřebačka. Obojživelníci jsou totiž skutečným lakmusovým papírem stavu životního prostředí. Jejich ochrana je v zájmu nás všech, a to nejen na území národního parku.

*Radek Drahný, tiskový mluvčí
a vedoucí oddělení styku s veřejností
Správy KRNP, upraveno (red)
Foto Kamila Antošová, Správa KRNP*

▲ Instalace zábran, které u silnic zachraňují migrující žáby.

▲ Skokan hnědý.

Den Země: Strom za každé narozené dítě

22. dubna 1970 proběhla ve Spojených státech amerických první kampaň za ochranu naší planety pod názvem Den Země. Žádala zvýšit energetickou účinnost a hledat obnovitelné zdroje energie, recyklovat materiály a odpady, vyloučit z používání chemikálie, které ničí ozónovou vrstvu Země a mnohé další. V současnosti slaví Den Země více jak miliarda lidí ve 175 státech světa, včetně České republiky.

Již v úterý 20. dubna proběhla při příležitosti Dne Země za velkého zájmu dvojí projekce vybraných dokumentů, které se objevily na 35. ročníku Mezinárodního filmového festivalu o životním prostředí, přírodním a kulturním dědictví Ekofilm pro základní školy v kině Atlas. Mezi sedmi vybranými dokumenty viděli školáci například třiminutový animovaný film Marťan spasitel čtrnáctiletého Tomáše Daňka, který získal cenu MŽP na loňském ročníku festivalu Ekofilm.

Přesně na Den Země 22. dubna se v Praze 10 v Ruské ulici uskutečnilo slavnostní sázení stromu. Smyslem akce s názvem Strom za každé narozené dítě je především podpora dostatečného množství kvalitní zeleně na veřejných plochách, o které radnice Prahy 10 pečuje v návaznosti na prohloubení vztahu místních občanů k této veřejné zeleni. Nová aktivita, která vznikla v roce 2007 předáním certifikátu při aktu vítání občánků do

obce všem zúčastněným rodičům, potvrzuje i závazek městské části za každé dítě vysadit na území Prahy 10 novou dřevinu. V letošním roce se předpokládá, že počet stromů překročí tisícovku. Výsadby probíhají v jarním a podzimním období a pro jaro letošního roku byla připravena výsadba za celkem 328 nových občánků. Na Den země zasadila jeden strom v Ruské ulici, společně se starostou Prahy 10, i nově jmenovaná ministryně životního prostředí Rut Bízková. Další lípu zasadila ministryně Bízková spolu se svými náměstkyněmi přímo v areálu MŽP u zadní závory venkovního parkoviště. „Mým cílem je životní prostředí pro lidi,“ říká nová ministryně životního prostředí, „a protože je v okolí Ministerstva životního prostředí poměrně špatné, využívám této příležitosti a ráda přispěji malou troškou k vylepšení ovzduší v tomto místě.“

Na večer 22. dubna pak MŽP připravilo v pražském kině Světozor pro všechny zájemce zdarma projekci fil-

mu Home, který se zaměřuje na současné sociální a ekologické problémy. Tento jedinečný dokumentární projekt o planetě Zemi vytvořil mezinárodně uznávaný fotograf Yann Arthus-Bertrand. Procestoval země celého světa a zachytil ty nejúžasnější, ale i nejponičenější krajiny. Odkrývá problémy životního prostředí, a zároveň i pozitivní stránky lidské společnosti. Tyto obrazy nevýslovně krásy i naprostého zmaru vás ohromí – nádherná, dech beroucí a silné emoce vyvolávající cesta z hlubin australského korálového pobřeží na vrchol hor Kilimandžáro, z amazonských pralesů do pouště Gobi, z bavlíkových plantáží v Texasu do průmyslové Šanghaje a ještě dál. Home nám skýtá konkrétní pohled na problémy, kterým musí naše planeta čelit: globální oteplování, kácení deštných pralesů, ztráta biodiverzity a ubývání přírodních zdrojů, ale na druhou stranu i pozitivní vývoj, jako je vzrůstající demokracie, růst našich příjmů a životního standardu, rozvoj vzdělání.

S příležitostí oslavy Dne Země souvisí i akce zaměstnanců Ministerstva životního prostředí, kteří se 23. dubna dopoledne podíleli na úklidových pracích Prahy 10 v okolí ulice U Seřadiště a Petřohradská. „Na smysl Dne Země chceme poukázat touto netradiční formou a aktivně se zapojit do úklidu – vždyť péče o nejbližší okolí by měla být vlastní nám všem,“ dodala k této brigádě Barbora Pečová, ředitelka odboru vnějších vztahů MŽP.

Během tříhodinového úklidu černých skládek a pouličního nepořádku se nasbíralo téměř 30 kubiků odpadu.

*Jarmila Krebsová, zástupkyně ředitelky
odboru vnějších vztahů MŽP,
upraveno (red), foto archiv MŽP*

▲ Na Den Země zasadila ministryně životního prostředí Rut Bízková společně se starostou městské části strom v Praze 10. Další lípu zasadila ministryně společně se zaměstnanci přímo v areálu ministerstva.

▲ Školáci si užívali diskusi při promítání ekofilmů v kině Atlas v Praze.

▲ V kině Světozor v Praze se zdarma promítal dokument s názvem Home – o sociálních a ekologických problémech současnosti, poté se o tématu hovořilo.

▲ Zaměstnanci MŽP a radnice Prahy 10 se ke Dni Země zúčastnili společné dobrovolné brigády ve Vršovcích. Uklízely se černé skládky a pouliční odpad v oblasti kolem potoka Botiče a ulice U Seřadiště. Během tří hodin se podařilo nasbírat téměř 30 kubíků odpadu.

Foto Petr Kašovsky

Otevřená výzva Programu švýcarsko-české spolupráce

Ministerstvo životního prostředí jako zprostředkující subjekt ve spolupráci s Ministerstvem financí vyhlásilo 16. dubna otevřenou výzvu k předkládání záměrů projektů k udělení grantu z Programu švýcarsko-české spolupráce.

Výzva je vyhlášena v rámci Priority 2 – Životní prostředí a infrastruktura – Oblasti zaměření 2.1 – Obnova a modernizace základní infrastruktury a zlepšení životního prostředí pro:

- Cíl 2 – zvýšit energetickou efektivitu a zlepšit kvalitu ovzduší (snížení emisí skleníkových plynů a jiných nebezpečných emisí). Typy uznatelných projektů: opatření v sektoru veřejné dopravy a veřejného sektoru s cílem snížit znečištění ovzduší.
- Cíl 3 – zlepšit management, bezpečnost a spolehlivost komunálních/regionálních systémů veřejné dopravy. Typy uznatelných projektů: příprava a implementace koncepcí managementu dopravy.

Aktuální výzva pro předkládání individuálních projektů je vyhlášena s alokací 29 mil. CHF (cca 500 000 000 Kč). Minimální výše grantu byla stanovena na 1 mil. CHF. „Aktuální výzva je zaměřena na dva hlavní cíle. Prvním z nich je zvýšení energetické

efektivity a zlepšení kvality ovzduší. V rámci cíle druhého, kde úzce spolupracujeme s Ministerstvem dopravy, budou moci předkladatelé získat podporu v oblasti zlepšování managementu, bezpečnosti a spolehlivosti komunálních i regionálních systémů veřejné dopravy,“ vysvětluje vedoucí oddělení programů EU Ministerstva životního prostředí Michal Petrus.

Oprávněnými žadateli jsou veřejné subjekty – například kraje, obce, organizační složky státu, dále neziskové organizace a podnikatelské subjekty zajišťující služby ve veřejném zájmu na základě veřejnoprávní smlouvy. Omezením je, že předkladatelé projektu mohou z grantu financovat pouze aktivity bezprostředně spojené s cíli projektu, vyloučené je například financování provozních nákladů.

Hodnotící proces bude dvoukolový a v první fázi budou žadatelé předkládat záměr projektu. V případě kladného stanoviska z hodnotícího procesu a schválení švýcarskou stranou bude žadatel vyzván ke zpracování konečného návrhu projektu. Ministerstvo životního prostředí očekává,

že bude vyhlášena pouze jedna výzva. Pro zajištění dostatečných informací pro potenciální předkladatele je zřízen web <http://www.sfzp.cz/sekce/420/svycarske-fondy/>.

Pro dotazy v prioritě věnované životnímu prostředí a dopravě bylo zřízeno kontaktní místo na Státním fondu životního prostředí ČR s možností pokládání otázek na adrese libor.pacovsky@sfzp.cz. Kromě těchto možností proběhnou informační semináře v Praze, Olomouci a Ostravě.

Žadatelé budou moci využít Fond na přípravu projektů (www.swiss-contribution.cz), na zpracování dokumentace (např. studie proveditelnosti, EIA apod.) či pro dopracování Konečného návrhu projektu.

„Vedle velkých individuálních projektů je plánováno spuštění také Fondu environmentální odbornosti. Tento fond by měl pokrýt menší projekty zaměřené zejména na výměnu zkušeností se švýcarskými partnery, a to v celém spektru otázek věnovaných životnímu prostředí,“ uzavírá Michal Petrus.

*Petra Roubíčková, tisková mluvčí MŽP,
upraveno (red)*

Zájem o program Zelená úsporám stále roste

O dotace z programu Zelená úsporám zažádalo k 20. dubnu 2010 už více než 19 tisíc lidí. Celkový objem podpory na jejich investice se odhaduje zhruba na čtyři miliardy korun.

Nejtvětší počet evidovaných žádostí v programu (přes 17 tisíc) se týká rodinných domů. S odstupem následují panelové bytové domy, kde bylo podáno mírně přes 1400 žádostí. V případě panelových domů se zatím eviduje přibližně 280 projektů s podporou ve výši necelé jedné miliardy korun. Do údajů jsou zahrnuty i žádosti dosud nezkontrolované. Čísla tak lépe vypovídají o skutečném zájmu lidí o dotace.

Zelená úsporám

Po roce od svého vyhlášení tak program Zelená úsporám jede naplno. Neutuchající zájem lidí byl patrný i na Stavebních veletrzích v Brně, kde byl před rokem tehdejšími ministrem životního prostředí dotační program vyhlášen.

Ani letos se program Zelená úsporám mezi 1100 vystavovateli z 18 zemí světa rozhodně neztratil. Po celou dobu veletrhu byl pro návštěvníky, kterých každoročně na akci zavítá až sto tisíc, připraven poradenský stánek. Odborníci ze SFŽP zájemce také na dvou sobotních přednáškách seznámili s programem a možnostmi, jak na dotace dosáhnout.

Zdroj: SFŽP, upraveno (red)

Ochrana přírody je atributem moderní společnosti

Ing. Tomáš Rothrockl, náměstek ministra životního prostředí
a ředitel sekce ochrany přírody a krajiny MŽP

Jaké podněty vás přivedly k ochranářské práci – po absolvování Vysoké školy zemědělské v Praze?

Myslím, že to bylo jako u všech lidí z branže, i když to zní jako fráze – láska k přírodě a potřeba něco udělat. Tíhnul jsem k tomuto zájmu od jinošských let, a když jsem dokončoval studia, vrcholilo období – řekněme – průmyslové podoby zemědělství. Specializoval jsem se tehdy na rybářství, ale objevovalo se to ve všech oborech lidské činnosti, například také v lesnictví. Takže se logicky mnozí odvraceli od tohoto způsobu angažmá v biotechnických oborech a šli naopak zpátky k přírodě, chtěli jí nějak konkrétně pomoci.

To byla 80. léta.

Tak.

Podílel jste se na založení CHKO Podyjí...

Byl jsem vlastně první zaměstnanec Správy CHKO Podyjí. Měl jsem svého vedoucího pana inženýra Jaroslava Krejčího, který mě do ochranářského života dobře vybavil. Byl skutečně mým učitelem. Začínali jsme tehdy ve dvou na malé správě nově vzniklé Chráněné krajinné oblasti Podyjí.

Pak Podyjí „povýšilo“ na národní park. Proč?

To bylo v roce 1991 fakticky už jenom završení celého procesu. Už někdy v polovině osmdesátých let, kdy se v Podyjí dělaly podrobnější odborné analýzy, padla myšlenka, že toto území je natolik hodnotné, že by mělo být chráněno o stupeň výš, v kategorii národní park. Tehdy se o tom nemohlo mluvit nějak vážně, protože v území ležícím na hranici s Rakouskem by samozřejmě byl politický problém snažit se o spolupráci se „západními“ sousedy a o vyhlášení nové kategorie. Nicméně

Foto archiv MŽP

ně ta myšlenka zůstala až do začátku devadesátých let, kdy se díky sametové revoluci uvolnilo klima a mohlo se na projektu pracovat.

V Podyjí bylo území „za dráty“ – jako na Šumavě...

Ano. Byla tam železná opona, stejná situace jako na Šumavě. Území bylo po válce postiženo výměnou obyvatelstva, útlumem veškerých lidských aktivit, což samozřejmě pomohlo přírodě, ale zároveň bylo také obtížné tam dělat nějaké aktivity spojené s ochranou přírody.

Jakou roli hrály ochranářské a vůbec lidské kontakty v regionu s rakouskou stranou?

Před rokem 1989 byly naprosto sporadické, spíš osobní iniciativy jednotlivců, mých kolegů a některých odborníků třeba z tehdejšího krajského úřadu a podobně. Soustavně se naopak začalo spolupracovat po roce 1989, kdy se otevřela hranice, zbourala se železná opona – jak fakticky, tak obrazně řečeno. A kontakty byly

o to silnější. Zprvu jsme začali spolupracovat s rakouskými nevládními organizacemi, které fungovaly jako hnací motor rozvoje kontaktů. A právě tehdy vznikla myšlenka, aby byl založen národní park i z rakouské strany.

Oba parky se zakládaly zhruba ve stejné době?

Ano. Z moravské strany tam byla chráněná krajinná oblast a z rakouské strany přírodní rezervace. Území tedy fakticky ochranu požívalo. Ale shodli jsme se s kolegy z Rakouska, že by bylo vhodné zajistit stejnou formu ochrany – v kategorii národní park. U nás díky porevoluční době, kdy parlament byl velmi zelený a lidé uvažovali jinak než dnes, se to podařilo během dvou let a v roce 1991 byl Národní park Podyjí vyhlášen. V Rakousku to trvalo mnohem déle, k vyhlášení došlo až v roce 2000. Hlavní důvod byl, že je tam trochu jiná pozemková držba a složitější majetkoprávní vztahy, které to komplikovaly.

Můžete obecně shrnout přínosy přeshraničních národních parků, jako je Podyjí-Thayatal? Nemýlím-li se, byl jste jedním z iniciátorů tohoto pojetí spravování národních parků a také současné putovní výstavy Naše národní parky – zelené mosty Evropy.

Je to tak. Zelené mosty Evropy, to už je vlastně symbol, protože všichni environmentalisté chápou ten prostor jako určitou jednotku, bez ohledu na to, že tudy prochází státní nebo jiná správní hranice. Je to základní předpoklad, aby se o území, pokud jej chráníme, pečovalo plnohodnotně a stejným způsobem. A myslím si, že Česká republika je docela dobrým příkladem bilaterálního, přeshraničního způsobu ochrany mnoha území, protože všechny naše národní parky, ale i některé CHKO mají svého partnera za hranicí. Je to dáno naší geo-

grafickou polohou a historickými souvislostmi a tím, že tzv. zelená hranice byla díky poválečným desetiletím specificky chráněna.

Působil jste v letech 2006–2009 jako prezident národní sekce Evropské federace chráněných území Europarc. Co přináší tato organizace nového, důležitého?

Europarc je jedna z panevropských organizací – federace, která sdružuje správy národních parků, správy národních chráněných krajinných oblastí a jiných kategorií chráněných území, ale i další instituce, které se zabývají územní ochranou, například univerzity, některé správní orgány, ministerstva a podobně. Členská základna je různorodá a federace má statut nevládní organizace. Je dost vlivným hráčem na evropské scéně ochrany přírody a životního prostředí. Všechny naše organizace ochrany přírody jsou členskými subjekty této federace. A co vlastně pro nás Europarc znamená? Možná trochu osobní vzpomínky: Bylo to právě v polovině devadesátých let, kdy padla železná opona, my jsme se rozkoukávali a začal i rozvoj našeho resortu; bylo založeno Ministerstvo životního prostředí, ochrana přírody se dostala na úplně jinou kolej než před rokem 1989. A tehdy Europarc zprostředkoval rozsáhlou plošnou expertní pomoc našim správám chráněných krajinných oblastí a národních parků a lidem, které tyto správy zaměstnávaly. Umožnil nám, abychom vyjeli ven a podívali se, jak se to dělá jinde, abychom navázali kontakty, abychom získali zkušenosti odborné, metodické a podobně. Myslím, že mnoho lidí z ochránářské branže vnímá federaci Europarc z této přímé zkušenosti. Byla to ohromná pomoc, lano hozené nám, kteří jsme začali plavat v evropském rybníce.

Europarc se netýká jenom Evropské unie, je celoevropský?

Přesně tak, je to volné sdružení ochránářských institucí všech evropských států bez ohledu na to, jestli jsou nebo nejsou členem nějaké jiné struktury.

Můžete vzpomenout nějaké silné popudy, které vám přinesly kontakty právě na půdě federace Europarc?

Vlastně jsem to řekl. Byla to první zkušenost nejenom moje osobní, vnímali jsme to oborově jako velkou pomoc. A potom jsou to aktivity Europarcu z posledních let. Má například velice zajímavé programy, které se týkají právě přeshraniční spolupráce chráněných území, podporuje ji. Mimochodem, správy NP Podyjí a NP Thajatal, podobně jako loni Šumava a Bavorský les, byly ohodnoceny zvláštním certifikátem dokladujícím příkladnou přeshraniční spolupráci. Dalším příkladem jsou aktivity federace na poli práce s mladými lidmi v ochraně přírody – Junior Ranger Programme – kde se naši lidé též úspěšně angažují. Federace působí i jako podpůrná a metodická struktura, dovede udělat zhodnocení a říct: toto jsou vzorové příklady, podívejte se na ně a učte se od nich.

▲ Údolí Dyje pod Hardegem je veřejnosti přístupné z rakouské strany.

Jak vidíte význam svátku, jako je Evropský den národních parků, který se slaví 24. května?

Byl to právě Europarc, který připomenul toto datum. Loni uplynulo sto let od založení prvních národních parků na evropském kontinentu, což se stalo 24. května ve Švédsku. Chápu to jako vhodnou příležitost a velice dobrý motiv k tomu, abychom mohli na konci května pro veřejnost připravit širokou škálu různých akcí, kde se řekne lidem: Podívejte se, máme tady chráněná území, která nevnímejte jako nepřístupné „zapovědníky“, chráníme přírodní hodnoty jako přírodní dědictví tohoto národa, pojďme je poznávat.

Přišel jste do funkce náměstka ministra životního prostředí z pozice prvního a po celou dobu jediného ředitele Správy Národního parku Podyjí. Co předcházelo vašemu rozhodnutí změnit v roce 2010 takhle život?

Dostal jsem nabídku v kontextu určitého dění, musel jsem se rozhodnout velmi rychle. Rozhodl jsem se právě proto, že jsem strávil dost dlouhou dobu na jednom místě a cítím se být součástí tohoto resortu. Prostě bylo potřeba v tu chvíli projevít zodpovědnou sounáležitost, byl jsem osloven a nabídku jsem přijal.

Vzal jste to jako úkol.

Přesně tak. Vzal jsem to jako věc, která se v určitých souvislostech a situacích neodmítá. Pan ministr Dusík mi dal nabídku, které si velmi vážím, proto jsem ji přijal.

Co se vám v Podyjí, k němuž musíte mít vybudovaný hluboký vztah, opouštělo s nejtěžším srdcem – z tamní přírody?

Především to vůbec neberu, že jsem Podyjí opustil. Prozatím se tam stále vracím na svá oblíbená místa, neberu to jako, že jsem odněkud nadobro odešel.

Co tam máte nejraději? Nějaké místo?

Jsou to taková jednotlivá místa, musel bych je popisovat až do detailů, kde ční jaká skála, roste jaký strom. To území je natolik malé a kompaktní a má

svůj osobitý charakter, že ho mám rád i jako celek.

Pozoroval jste za ta léta v Podyjí nějaké změny ve vztahu lidí k přírodě nebo k ochraně přírody?

Důležité je, a to už jsem řekl, že v mnoha obcích tam nejsou starousedlíci – ve smyslu, že by tam rodina nebo rod bydlel po staletí. Území prošlo nějakým svým historickým vývojem a lidé se tam usadili nově.

Bylo před válkou i po válce vysídlené...

Přesně tak, podobně jako na Šumavě je to oblast postižená vysídlením původního obyvatelstva. Ale podstatné je, že ti lidé tam žijí, pracují a berou to jako svůj domov, nepochybně. Samozřejmě národní park a jeho existence jim přináší jakési benefity, ale i jakési ztráty. Záleží na tom, kterak to člověk posuzuje. Snažili jsme se vždy chránit toto území jako celek s je-

ho hodnotami nejen přírodními, ale i kulturními. Součástí národního parku a jeho ochranného pásma jsou i malé obce, které obklopují cenné přírodní území a které jsou svým způsobem jedinečné, zajímavé a malebné. Ptala jste se na lidi, jestli se změnil jejich vztah... Myslím si, že za dobu existence národního parku nepochybně vzali jako fakt, že park existuje a něco přináší. Střetové plochy jsou tradiční asi jako všude. Týkají se různého omezování lidských aktivit, ale myslím především jen, když se to dotkne toho kterého člověka konkrétně. Nejvíce je vidět, že lidé národní park berou, u dětí, u mladé generace, a to je důležité. Správa národního parku se s nimi snaží komunikovat soustavně. A skutečně děti, jejichž domovem je Podyjí, děti, které se tam narodily, chodily do školy a budou tam dále žít a bydlet a pracovat, ty už berou národní park jako věc, na kterou jsou hrdé – je to jejich domovský prostor.

Je řešení konfliktů s obcemi v Podyjí stejně složité jako na Šumavě?

Nevím, jestli lze vůbec tyto situace porovnávat. Obecně přijetí existence chráněného území ze strany místních obyvatel je vždycky, řekl bych, kruciální záležitost pro dotyčné území. Nechci porovnávat, protože situace na Šumavě detailně neznám, a myslím, že tam se už možná stal „boj s národním parkem“ pro někoho i trošku osobním programem. Tak to na Podyjí, myslím si, není. Snažili jsme se tam vždy o jakýsi dialog, i když byly konkrétní spory zejména v oblasti stavebního řádu a podobně, ale věci se vždy nějakým způsobem navzájem vysvětlily a komunikace tam probíhá normálně. Neříkám, že je to území bez sporů, i když občas Podyjí má pověst: tam se nic neděje. Zkrátka o Podyjí se v novinách nepíše tak, jako se píše o Šumavě.

Z vašeho článku o Podyjí jsem vyčetla, že za největší problém v národním parku považujete provoz Vranovské elektrárny. O co jde?

Dá se to tak říct. Je to dlouhodobý problém: Ve Vranově nad Dyjí, což je v horní části národního parku ve směru toku Dyje, existuje od 30. let minulého století přehrada. Má v sobě zabudovanou elektrárnu, která byla již tehdy technologicky vy-

bavena, aby uměla rychle zužitkovat energii vody a přeměnit ji na elektřinu ve formě tzv. špičkového proudu. Stroje naběhnou okamžitě, když síť potřebuje onu dotaci. Způsobuje to ale, že se musí rychle otevřít stavidla na turbíny a řeka je postižena jakoby ohromnou povodňovou vlnou, průtok se zvedne dost radikálním způsobem. Není to situace, která by kopírovala přirozený stav. A právě toto kolísání průtoků, často i několikrát za den, vede ke stresování pře-

ropský diplom, a jedna z jejích podmínek je, abychom se v příštích letech zásadním způsobem vyrovnali s tímto negativním vlivem. Jsou to podmínky a doporučení adresované České republice.

Evropského diplomu se týká moje další otázka. Napsal jste v časopisu Ochrana přírody: „Výrazem mezinárodního uznání je též propůjčení Evropského diplomu Rady Evropy Správě Národního parku Podyjí v roce 2000. Tímto prestižním oceněním se Podyjí, jako jediný náš národní park, dostalo do nevelké rodiny přibližně 70 příkladně spravovaných chráněných území v Evropě.“

To pořád platí. Jedná se o tom, že do rodiny takto oceněných by mohl přibýt i Národní park Šumava, ale teď je ve stadiu prověřování a nevíme předem, jak dopadne.

Proč Ministerstvo životního prostředí usiluje o vyhlášení CHKO Soutok? Možná není všeobecně známo, kde přesně leží...

Je to soutok Moravy a Dyje, řekněme dolní Podyjí v prostoru Břeclavska, poblíž obce Lanžhot.

Jaký je význam tohoto území? Mohl byste ho představit?

Nepochybně to území má na to být chráněnou krajinnou oblastí. Pokud jde o popis prostředí, zjednodušeně řečeno, jsou to formace lužního lesa. Nachází se tam několik přírodních rezervací již vyhlášených. Je pokryto ochranou i ve smyslu soustavy Natura 2000. Čili je více důvodů, pro které by stát měl zajistit plnohodnotnou velkoplošnou ochranu s ohledem na hodnoty, které tam jsou.

Které hlavní střety se v oblasti musí řešit?

Samozřejmě je potřeba věc náležitě dohodnout s místními lidmi, ale například i s kolegy z oboru památkové péče, ne-

▲ Jeden z nejzajímavějších skalních viklanů v Národním parku Podyjí se nachází nad Znojenskou přehradou.

devším biotické, ale i abiotické složky v řечиšti, dochází k zužování spektra živých organismů a podobně. Bavíme-li se v roce 2010 o potřebě chránit biodiverzitu; pak pod Vranovem je skutečně vlivem tohoto provozu biodiverzita říčního a pobřežního ekosystému velice redukována. Rádi bychom dosáhli takového provozu elektrárny, aby stres byl co nejmenší. Jde nám o to prodiskutovat s provozovatelem a s příslušnými orgány takový režim, aby byl ekologicky optimální.

Provozovatel není vstřícný?

Řekl bych, že stanoviska provozovatele, firmy E.ON, se během těch dvaceti let významně změnila ve prospěch diskuse o problému a ve prospěch nápravy. A já doufám, že dojdeme k nějakému velmi rozumnému řešení. Mimochodem, zajímá to i Radu Evropy, která přidělila Podyjí ev-

boť návrh se může dotýkat i zájmů Lednicko-valtického areálu. Před námi tedy stojí relativně dlouhý proces přípravy tohoto chráněného území.

Říká se mu také česká Amazonie, že?

Česká Amazonie je takový slogan, který je trefný z toho důvodu, že říká: ano, toto je území velice hodnotné. Je to území, kde převažuje les, a zároveň území, kde les je svým způsobem ohrožen.

Je to prostředí, které je přirozeně periodicky zaplavované jarními povodněmi?

Není to úplně přesné, protože už tam existuje soustava vodohospodářských zařízení, která dovolují vodní režim regulovat. Ale dá se to i takto říct. Je to oblast, která v případě povodňového stavu může být zatopena a funguje jako houba, jako zásobárna vody.

Takže už jen tím je i hospodářsky užitečná.

Nepochybně je užitečná. A samozřejmě je to oblast velmi zajímavá z hlediska výskytu některých druhů, takže zase jsme u biodiverzity, rozmanitosti přírody. Jde o nezbytný krok zajistit potřebnou ochranu. Samozřejmě je to také území, ve kterém se projevují i některé kulturní prvky tamní krajiny. Není to žádná „divočina“, jedná se o kulturní krajinu. Nakonec i v lužním lese člověk od pradávna určitým způsobem hospodařil – v souladu s přírodou.

Je to vlastně – hodně zhruba – prostor Věstonické Venuše a pravěkého osídlení...

Věstonická Venuše, to je už sousední oblast blízké Pálavy. Nemýlím-li se, nachází se legendární sošky je z druhé strany Pavlovských kopců. Ale území Soutoku na Chráněnou krajinnou oblast Pálava v podstatě navazuje směrem jihovýchodním.

Můžete, prosím, okomentovat fakt, že si Evropská unie stanovila cíl zastavit na svém území úbytek biodiverzity zhruba do roku 2010, ale že se to záhy ukázalo jako nereálné?

Zřejmě si Evropská unie dala vysoké cíle. Já osobně jsem skeptik. Je jasné, že

▲ Suchomilná vřesoviště jižně od Znojma jsou biotopem s nebyvalou pestroostí flóry a fauny.

dnešní civilizace se podepisuje, obecně řečeno, na biodiverzitě, na úbytku druhů, na destrukci ekosystémů. A nejsou to jen známé amazonské pralesy, plíce planety. Druhý nejohroženější ekosystém jsou třeba korálové útesy. Sám se potápím a v některých lokalitách světových moří je to vidět i z pohledu laika. Skutečně to příroda nemá s dnešní civilizací lehké. A pokud jde o cíl, který si vyhlásila Evropská unie, vidím v něm především dobré gesto. Dobrý moment spatřuji v tom, že se k problematice dostane široká veřejnost. Třeba Rok biodiverzity je velice potřebná kampaň, jejímž prostřednictvím dovedeme lidem říct: Pozor, podívejte se, jsme příčinou úbytku druhů a nejedná se jen o nějaké exotické druhy hmyzu nebo savců, ptáků, ale často jsou ohroženy i ty organismy, které žijí tady, v České republice...

Ministerstvo životního prostředí provází veřejnost Rokem biodiverzity pomocí výběru druhů na každý měsíc. Jaký druh rostliny nebo živočicha máte vy osobně nejraději?

Fakt nevím. Jsem zastánce úcty k životu a mám radost z toho, když jedinečný organismus je životaschopný a má nějakou šanci do budoucna. Neumím na to líp odpovídat.

Váš předchůdce František Pelc si mimo jiné předsevzal prosadit ve funkci náměstka ministra novelu zákona o ochraně přírody a krajiny, zahájit projekt vyhlášení národního parku Křivoklátsko. Jaké jsou vaše cíle, i když máte vzhledem k volbám nejasnou časovou perspektivu ve funkci?

Vzhledem k těmto nejistotám jsem přišel především s tím, aby byla zřetelná kontinuita vedení celé sekce ochrany přírody a krajiny na MŽP a kontinuita názorů. Hlavní úkol, který si kolega Pelc předsevzal, dotáhl do konce – to je legislativní úprava v oblasti ochrany přírody. Uvidíme, jaká bude situace po volbách. Ale byl bych rád, kdyby tato sekce byla nadále směřovaná podobně, jako tomu bylo u mých předchozích kolegů náměstků. Myslím, že v té řadě lze spatřovat určitou názorovou soudržnost a pánů Mika, Pojezra i Pelce si za to vážím.

A vaše méně konkrétní ochranné tužby?

Byl bych rád, kdyby se nám podařilo – ale to je nadlidský úkol – a nechci říkat přesvědčit, ale přesvědčovat naši veřejnost o tom, že ochrana přírody je skutečně atribut moderní společnosti, že to není výkřik nějaké skupinky zeleně přemýšlejících extrémistů, jak je nám to často podsouváno; to je nesmysl. Je to nutnost, kterou si musí moderní společnost uvědomit. A protože z přírody mnohé bere, tak by jí měla i mnohé odevzdávat. Mnohdy to tak není i díky našim školám a technokraticky pojatému způsobu vnímání světa. Je tady strašně vzdálený cíl, aby lidé byli o tomhle opravdu upřímně přesvědčeni.

Co vám dělá teď osobně radost?

Jsem tady ještě velmi krátkou dobu, abych mohl říct: podařilo se mi to či ono. Jsem zatím rád, že se na ministerstvu i díky podpoře svých kolegů začínám orientovat v problematice. Takže možná: jsou tady velice korektní, dobré vztahy. Aspoň já to tak vnímám.

Ptala se Hana Kolářová, 13. 4. 2010
Foto z NP Podyjí Petr Lazárek

Rostlina a živočich měsíce

Mezinárodní rok biodiverzity – „Pro pestrou přírodu, pro budoucnost“

Zahrady a sady plní ve městech a příměstských částech některé funkce parků, na venkově jsou součástí zemědělské krajiny. Zvyšují její pestrost a přispívají k ochraně ohrožených druhů hmyzu, ptáků a drobných zvířat, kteří v nich nacházejí útočiště. Ve starých sadech je často původní výsadba, která v daném místě má již staletou kulturní a krajinnou histo-

rii. Zahrady jsou spolu s okolní vegetací součástí sídel a propojují se s navazující krajinou. Na zahradách je nutný dostatek

různorodých stanovišť, pro úkryt ptactva jsou vhodné porosty z trnitých a pichlavých keřů.

Sady a zahrady jsou biotopy uměle vytvořené člověkem pro jeho potřeby, které se přesto postupně stávají nedílnou součástí krajiny a mají v ní své významné místo. Pro měsíc květen byly vybrány dva druhy vázané na sady a zahrady – užovka stromová a oskeruše.

Užovka stromová

(*Zamenis longissimus*, Laurenti 1768)

Užovka stromová je Evropanům známá již od starověku, kdy byl tento had zsvěcen řeckému bohu lékařství Aeskulapovi. Podle některých zdrojů zůstala ve znaku lékařů dodnes – ve formě hada obtočeného kolem Aeskulapovy hole na pozadí známého modrého kříže. Její častý výskyt v okolí lidských sídel a hubení z lidského pohledu škodlivých hlodavců dal již v minulosti vzniku rčení o „hadu hospodářčkoví.“ Dnes je užovka stromová naším největším a zároveň nejvzácnějším hadem. Dle české legislativy patří mezi kriticky ohrožené druhy, chráněna je i v evropském měřítku.

Výskyt druhu v minulosti a v současnosti

Před cca 8 000–5 000 lety byla užovka stromová rozšířena v Evropě až po dnešní Dánsko, při pozdějším ochlazení klimatu však začal její areál plošně ustupovat k jihu. Dnes ji můžeme nalézt v oblasti od severního Španělska přes jižní část střední Evropy, jižní a východní Evropu až k východnímu pobřeží Černého moře. V ČR se v současné době vyskytuje pouze ve třech oblastech: v Bílých Karpatech a v Podyjí, v třetí oblasti – v Poohří – se jedná o malou izolovanou populaci a zároveň o současný nejsevernější výskyt užovky stromové na světě.

Stručný popis druhu

Užovka stromová je nejedovatý had z čeledi užovkovitých, dorůstá délky cca 150–200 cm, na svrchní straně těla je leskle tmavohnědá, břicho je světle žluté. Mláďata mívají po těle světlou kresbu a za hlavou žluté skvrny, vše ale v průběhu dospívání mizí. V našich podmínkách

jsou užovky stromové aktivní zhruba od dubna do října, pak dochází k tzv. zimnímu spánku (hibernaci). Páření probíhá v květnu až červnu, během léta pak samice klade vejce (průměrně 5–11) do organického materiálu či různých dutin. Vhodná lůžniště mohou být využívána více samicemi, a to i společně se samicemi jiných druhů hadů. Mláďata se líhnou od konce srpna do poloviny října a krátce poté musí najít vhodné místo pro své prv-

VÍTE, ŽE...

... samci užovky stromové v jarním období svádějí o samice souboje? Samci se kolem sebe obtáčejí a snaží se soupeři přitisknout hlavu k zemi. Tyto rituální souboje jsou často mylně považovány za páření, ve skutečnosti však páření předchází.

... pověstný uhrančivý hadí pohled je ve skutečnosti způsobený tím, že hadi postrádají oční víčka a nemohou tedy mrkat? Jejich víčka jsou srostlá v průhlednou a nepohyblivou šupinu překrývající oko. Několikrát do roka v důsledku růstu hadi svou kůži svlékají.

ní přezimování. Užovky stromové se živí zejména drobnými hlodavci, příležitostně loví i obojživelníky, bezobratlé živočichy či se živí vejci ptáků.

Biotopové nároky druhu

Užovka stromová se v ČR vyskytuje spíše ve středních polohách (do 700 m nad mořem). Vyžaduje teplé, mírně vlhké klima a různorodou strukturu krajiny s nabídkou míst ke slunění a rozmnožování. Ideální je pro ni maloplošně obhospodařovaná krajina s remízky, kamennými zídkami, komposty, křovinami, okraji cest apod. Velmi často nalézá útočiště v ruinách starých budov, v sadech a zahradách, kde může využít zídky ke slunění, dřevo jako úkryt a komposty k nakladení vajec.

Ohrožení a ochrana

Největší hrozbou pro užovky stromové jsou změny ve způsobu hospodaření, zejména přechod k intenzivnímu zemědělství, což způsobuje ztrátu důležitých biotopů – zanikají meze, zídky či komposty. Podobně negativní vliv má i zarůstání již nevyužívaných ploch nebo jejich zábor pro výstavbu. Mnoho užovek zahyne také na silnicích pod koly aut. Jsou to většinou buď samci, hledající partnerky v době páření, nebo gravidní samice, shánějící vhodné místo k nakladení vajec. Užovky se navíc rády vyhřívají na krajích silnic, což je samozřejmě nebezpečné. Stále houstnoucí síť silnic také odděluje vhodné biotopy.

V mnoha evropských zemích byl v posledních letech zaznamenán snižující se počet užovek stromových. Ničení a fragmentace biotopů navíc způsobu-

je izolaci populací na okraji oblasti výskytu, zde pak následně dochází ke ztrátě genetické variability. Z těchto důvodů byl pro užovku stromovou v rámci Bernské úmluvy připraven Evropský záchranný program (Edgar et Bird 2006).

V České republice byl vytvořen a v říjnu 2008 oficiálně přijat celorepublikový záchranný program pro tento druh (Zavadil et al. 2008). K nejdůležitějším opatřením, uskutečněným v rámci tohoto programu, patří zakládání a péče o líhniš-

tě a péče o významné biotopové prvky (zídky, skály, meze, kamenné valy, komposty apod.). Součástí záchranného programu je i důkladný monitoring, osvěta a výzkum v oblasti reprodukce a ekologie užovky stromové.

Foto Karel Janoušek

▲ Detail snůšky i s mládětem.

Foto Radka Musilová

▲ Biotop užovky – zídky v chatové oblasti.

Foto Karel Janoušek

▲ Zahradní kompost se snůškou.

Oskeruše

(*Sorbus domestica*, Linnaeus 1753)

Jeřáb oskeruše je listnatý, opadavý, u nás zdomácnělý ovocný strom, patří mezi jeřáby spolu s našimi původními druhy jeřábem ptačím, jeřábem mukem a jeřábem břekem.

Výskyt druhu v minulosti a současnosti

Oskeruše je velmi zajímavá dřevina, která je původní v jihozápadní, jižní a jihovýchodní Evropě (na sever až po jižní Slovensko), Francii, části Španělska, v severní Africe, Turecku a Iránu. K nám se dostala ve středověku podobně jako vinná réva. Dnes se v České republice pěstuje

je v nejteplejších oblastech, především na jihovýchodní Moravě, na Slovácku, mezi Pálavou a Vizovickem, v Čechách pak v oblasti Českého středohoří. Patří mezi ohrožené druhy, v České republice nebude počet starých oskeruší vyšší než tisíc jedinců, přičemž méně než polovina těchto stromů se nachází v lesích. V současné době jsou vyvíjeny snahy po rozšíření pěstování této dřeviny jak v krajině, tak i v lesích.

Stručný popis druhu

Strom je 8–20 m vysoký, se široce vej-

čitou korunou, s šedou a hladkou kůrou, později s rozpraskanou borkou. Listy jsou lichozpeřené se 6 až 10 páry podlouhle vejčitých, na líci tmavozelených, na rubu sivozelených, do poloviny léta plstnatých lístků. Oskeruše raší koncem dubna, opadávají koncem října, na podzim se zbarvují žlutě až oranžově červeně. Květy jsou bílé až jemně růžové, květenství jsou chocholičnaté laty, plody jsou malvice kulovité až hruškovité, žluté, často s oranžovým nebo červeným líčkem. Strom roste poměrně rychle. Rozmnožuje se hlavně výsevem

Foto Vít Hrdoušek

▲ ◀ Oskeruše – plody a sortiment výrobků.

semen po stratifikaci, možné je i řízkování. Kořenový systém má krátký kůlovitý kořen, postranní kořeny jsou silné. Špatně snáší přesazování starších exemplářů.

Biotopové nároky druhu

Oskeruše je světlomilná dřevina, snese i mírné přistínění, vyžaduje teplé polohy, na půdu není moc náročná, dává přednost lehčím a propustným půdám, potřebuje dostatek vápníku, proto roste na bazických horninách na vápenci, spraši a sprašových hlínách, chce spíše sušší stanoviště, snáší i vysychavé půdy.

Využití

Je využívána především jako ovocná dřevina, plody jsou jedlé, tradičně se suší, dělají se z nich kompoty, marmelády, po rozemletí sušených plodů lze prášek s příchutí skořice používat k ochucování jídel. Z plodů se dá vyrábět kvalitní pálenka (oskorušovica), nebo likéry. Plody mají i léčivé účinky, obsahují vitaminy A, C, pektiny, organické kyseliny, minerály, tanin, cukry a bílkoviny. Dřevo je poměrně těžké, velmi pevné s krásnou barvou a kresbou. Používalo se v truhlářství a řezbářství na nábytek a intarzie, na výrobu namáhaných částí hudebních nástrojů a na vinné lisy (proto se oskeruše často sázely také u vinic). Je zájem o rozšíření lesnického pěstování oskeruše, podobně jako jeřábu břeku.

Ohrožení a ochrana

U nás je oskeruše poměrně vzácnou dřevinou, rostoucí v teplých oblastech. Protože se jedná o dřevinu krásnou, pro člověka mnohostranně užitečnou, v krajině působivou svým vzrůstem, lidé odedávna oskeruše chrání. Oskeruše je symbolickým stromem Slovácka. Kolem dnešních rostoucích oskeruší u Žalhostic putoval pravděpodobně i Karel Hynek Mácha při své cestě z Prahy do Litoměřic, kdy z vrchu Radobýlu viděl požár v Litoměřicích. Dodnes je odtud nádherný výhled.

V současnosti je jako památný strom vyhlášeno 22 oskeruší, z toho 16 na jižní Moravě a šest v severních Čechách v oblasti Českého středohoří. Největší z nich je Adamcova oskeruše na lokalitě Žerotín u Strážnice na Moravě s obvodem kmene měřeným ve výšce 130 cm nad zemí 462,5 cm (2007), v Čechách pak oskeruše u Košťálova (v Jeníně) s obvodem kmene 380 cm (1998).

Na záchraně oskeruší pracuje od roku 1996 sdružení INEX SDA Bílé Karpaty. S pomocí řady dobrovolníků a institucí hnutí vybudovalo Oskorušovou stezku (oskoruše – krajový název) z Tvarožné Lhoty do Radějova a na vrch Žerotín, muzeum oskeruší s Infocentrem v obci Tvarožná Lhota, na salaši Travičná se každoročně koná koncem září Oskorušobraní, v obci pak v dubnu Slavnost oskoruší. Na Travičné vzniká i ge-

nofondové arboretum oskeruší a dalších tradičních ovocných dřevin. Návštěvníci muzea a slavností odevzdávají své hlasy nejpotřebnější oskeruši, která je pak každoročně vyhlášena Královnou oskoruší a je odměněna odbornou péčí (o strom i o jeho okolí). Většina velikánů byla zmapována, vysazeny byly tisíce mladých stromků. Dalším cílem je prosadit oskeruše do povědomí celé Evropy jako symbolický strom Evropské unie.

Zdroj: Informační list MŽP

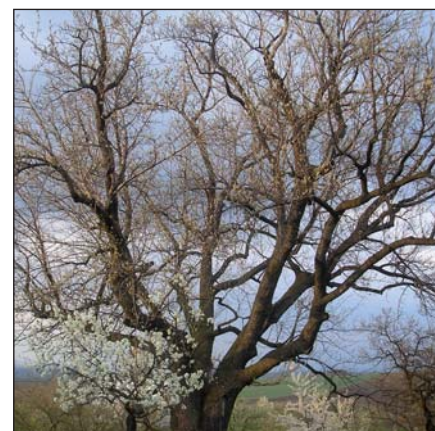

Foto Vít Hrdoušek

VÍTE, ŽE...

... oskeruši najdeme zřídka vypěstovanou ze semen, protože plody obsahují látky brzdící klíčení? Přirozenou cestou ji rozšiřují ptáci, kteří oplodí stráví a semena pak rozšiřují trusem.

Foto Karel Janoušek

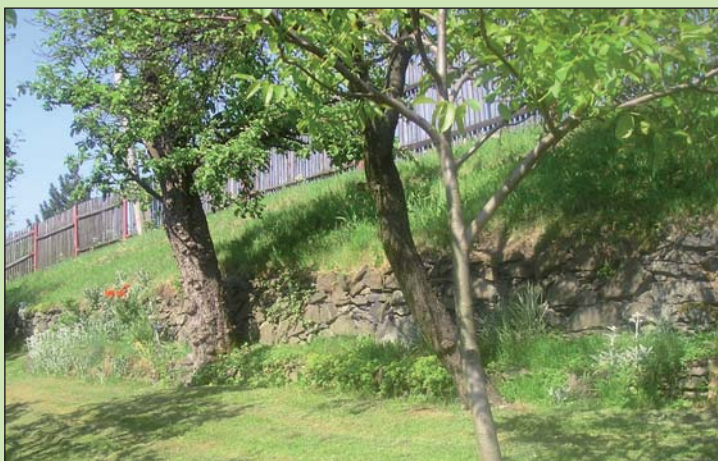

Foto Vít Zavadil

BIOTOP – SADY, ZAHRADY

Sady a zahrady jsou biotopy uměle vytvořené člověkem pro jeho potřeby, které se postupně stávají nedílnou součástí krajiny a mají v ní své významné místo. Sady ve městech a příměstských částech plní některé funkce parků, na venkově jsou součástí zemědělské krajiny. Zahrady jsou spolu s okolní vegetací součástí sídel a propojují se s navazující krajinou.

Kromě původně zamýšlených služeb poskytují sady a zahrady člověku druhotně i mnohé další funkce, zejména estetické a rekreační. Z hlediska biodiverzity a její ochrany jsou sady (zejména staré) a zahrady významné tím, že zvyšují pestrost krajiny a nabízejí útočiště, hnízdiště i zdroj potravy mnoha zajímavým živočišným druhům. Některé ovocné sady se rovněž podílejí na zachování starých krajových odrůd ovocných stromů, a tím pomáhají zachránit genetické zdroje a důležité vlastnosti původních odrůd (zejména odolnost proti různým chorobám).

Staré a zpustlé sady i zahrady jsou vhodné pro život včel, čmeláků, vos a dalšího blanokřídlého hmyzu i různých druhů motýlů.

Dřevo stromů láká samozřejmě i různé druhy brouků včetně dřevokazných, které ovšem zase přitahují jako zdroj obživy datly, strakapoudy a řadu pěvců, z nichž mnozí v sadech a zahradách také hnízdí.

Součástí zahrad a sadů jsou často kamenné zídky, které jsou rájem pro zástupce našich plazů. Můžeme zde zahlédnout číhající ještěrky obecné a ještěrky zelené, někde i užovku stromovou. Savci jsou v zahradách zastoupeni plchy a plšiky i myši a v podvečer zde najdeme i ježky a některé druhy netopýrů.

Diverzitu druhů můžeme v sadech a zahradách zvyšovat tím, že upřednostníme využívání přirozených nepřátel škůdců a chorob, uplatníme ekologické postupy zemědělského hospodaření a vytvoříme živočišným druhům vhodné podmínky pro jejich život. Ptáky můžeme na svoji zahradu přilákat např. i tím, že umístíme do vhodného stinného místa jednoduché pítka. Pro jejich úkryt jsou vhodné porosty z trnitých a pichlavých keřů.

Úmluva o biologické rozmanitosti

Rok 2010 je Mezinárodním rokem biodiverzity a Ministerstvo životního prostředí při této příležitosti představuje každý měsíc jednu z mezinárodních úmluv v oblasti ochrany přírody a krajiny. Květen je věnován Úmluvě o biologické rozmanitosti (Convention on Biological Diversity, CBD).

Convention on
Biological Diversity

Úmluva o biologické rozmanitosti patří k nejvýznamnějším mezinárodním úmluvám týkající se ochrany biologické rozmanitosti v globálním měřítku. Tato úmluva byla poprvé vystavena k podpisu na Konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji (UNCED) dne 5. června 1992 v Riu de Janeiro a Česká republika ji podepsala již 4. června 1993. Mezinárodně vstoupila v platnost 29. prosince 1993 a do současnosti k ní přistoupilo 193 států světa. Pro

ČR vstoupila CBD v platnost 3. 3. 1994 a byla zveřejněna ve sbírce zákonů jako Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 134/1999 Sb.

Zpomalení úbytku biologické rozmanitosti

Přijetí CBD na začátku devadesátých let bylo v první řadě inspirováno prohlubujícím se poznáním, že izolovaná opatření k záchraně jednotlivých druhů nebo

ekosystémů nejsou dostatečná k tomu, aby se zpomalil zrychlující se úbytek biologické rozmanitosti. Svou roli sehrálo rovněž rostoucí uznání hodnot trvale udržitelného rozvoje. Její praktické naplňování je nicméně v podmínkách středoevropského státu i po sedmnácti letech platnosti poměrně ambiciózní výzvou. Na jednu stranu úmluva řeší téměř tři desítky různých tematických okruhů a její široký a globální záběr je možno efektivně využít k mezi-

národním tlaku na státy, kde je biologická rozmanitost dlouhodobě v ohrožení. Na druhou stranu byly již na devíti zasedáních konference smluvních stran přijaty stovky závazných rozhodnutí, které ale mají většinou obecný charakter a jejichž naplňování záleží spíše na dobrovolném úsilí jednotlivých států.

CBD má tři základní cíle: ochranu biologické rozmanitosti (*biologická rozmanitost*, *biodiverzita* znamená variabilitu všech žijících organismů na úrovni genové, druhové i ekosystémové), udržitelné využívání biologické rozmanitosti a spravedlivé a rovnocenné rozdělování přínosů plynoucích z využívání genetických zdrojů.

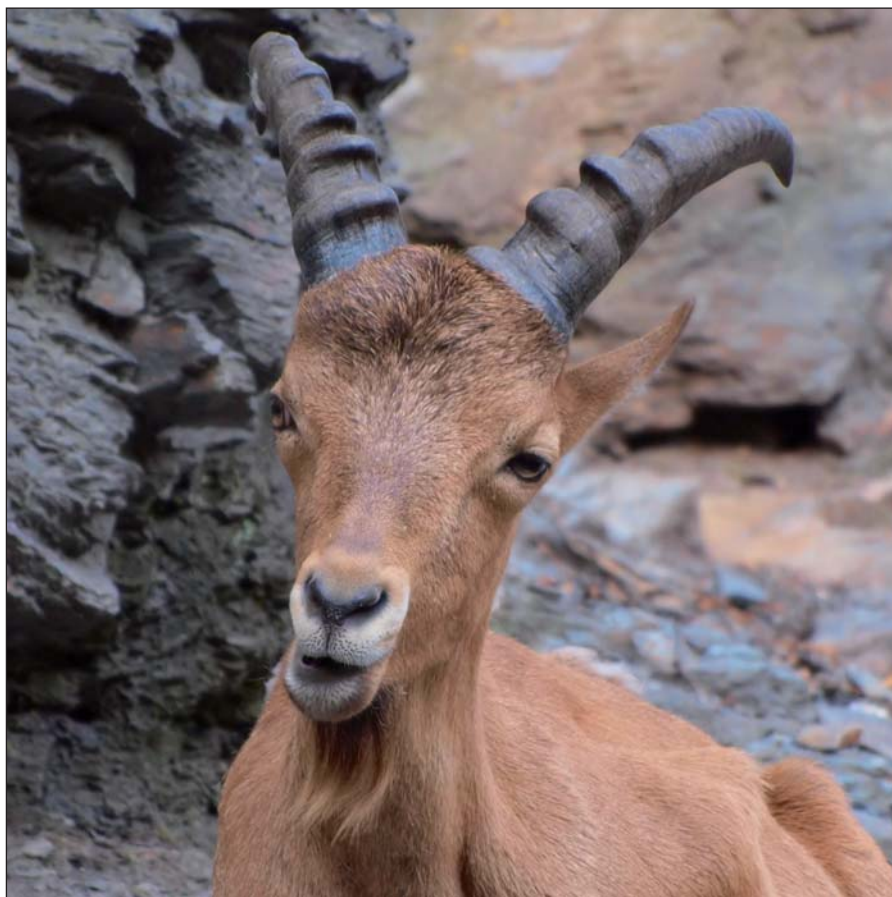
Pracovní programy a řízení CBD

K naplňování cílů byly vytvořeny tematické programy zaměřené na hlavní typy ekosystémů – například zemědělská, lesní, mořská biodiverzita, biodiverzita vnitrozemských vodních ekosystémů či suchých a sub-humidních oblastí apod. Tematické programy byly doplněny průřezovými činnostmi, jako jsou například ekosystémový přístup, invazní druhy, environmentální výchova, klimatické změny a biodiverzita, chráněná území a další. 29. ledna 2000 byla v rámci CBD přijata dodatečná smlouva – Cartagenský protokol o biologické bezpečnosti, který řeší rizika spojená s přenosem živých geneticky modifikovaných organismů mezi jednotlivými státy. Cartagenský protokol vstoupil mezinárodně v platnost 11. září 2003.

Vrcholným rozhodovacím orgánem CBD je konference smluvních stran (COP), která je podporována Poradním orgánem pro vědecké, technické a technologické záležitosti (SBSTTA). Poradní orgán předkládá COP doporučení k jednotlivým aspektům ochrany a využívání biologické rozmanitosti. Další pomocné orgány mohou být ustaveny konferencí smluvních stran dle potřeby ve formě tzv. ad hoc pracovních skupin, které mají jasně specifikovaný časový a věcný mandát.

CBD v České republice

Naplňováním závazků vyplývajících z CBD je v České republice pověřeno Ministerstvo životního prostředí a Ministerstvo zemědělství. Národní kontaktní místa jsou na MŽP – pro CBD je to odbor mezinárodní ochrany biodiverzity a pro Cartagenský protokol je to odbor environmentálních rizik. Vzhledem k tomu, že se problematika této úmluvy týká řady dalších resortů, byl pro zajištění meziresortní spolupráce vytvořen tzv.

Český výbor pro Úmluvu o biologické rozmanitosti, doplněný také o zástupce nevládních organizací.

Česká republika je aktivní smluvní stranou CBD. Účastní se pravidelně zasedání konference smluvních stran, Poradního orgánu pro vědecké, technické a technologické záležitosti a jednání některých ad hoc pracovních skupin. Pravidelně podává Sekretariátu CBD zprávy o naplňování úmluvy na národní úrovni, zasílá příspěvky do rozpočtu a aktivně koordinuje své postoje a názory na úrovni Evropské unie.

Aktuální témata

V současné době se v rámci CBD nejvíce diskutuje o třech tématech. Prvním je řešení otázek spravedlivého a rovnocenného rozdělování přínosů plynoucích z využívání genetických zdrojů. Státy intenzivně jednájí o přijetí dodatečné smlouvy – tzv. Protokolu ABS, který má naplňovat třetí výše zmíněný základní cíl CBD. Druhým bodem je příprava nového strategického plánu na období 2011–2020. Přijetí dostatečně ambiciózního a zároveň realistického plánu je velkou výzvou. Důvodem je zejména skutečnost, že se i přes veškeré úsilí států a vlád nedaří zvrátit trend úbytku biologické rozmanitosti. Aktuální čísla a trendy hovoří spíše o opaku – úbytek biodiverzity se zrychluje, dru-

hy rostlin a živočichů mizí z naší planety rychlostí 100–1000krát vyšší, než by se tomu dělo přirozeným způsobem. Třetím tématem je dokončení vyjednávání závazné smlouvy o odpovědnosti a náhradě škod v rámci Cartagenského protokolu o biologické bezpečnosti.

Principy a závazky Úmluvy o biologické rozmanitosti jsou v České republice uplatňovány v rámci národních legislativních předpisů. Zejména se jedná o zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, a zákon č. 78/2004 Sb., o nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty. Na konci roku 2009 byl aktualizován Statní program ochrany přírody a krajiny ČR, který slouží také jako akční plán strategického dokumentu přijatého v roce 2005 – Strategie ochrany biologické rozmanitosti v ČR. Rozsah CBD se ovšem týká celé řady dalších zákonných norem pro ochranu specifických složek životního prostředí a zemědělské činnosti.

Více informací najdete na: www.mzp.cz, www.cbd.int, www.mze.cz, www.vurv.cz, www.vuzv.cz.

Vlastimil Zedek, odbor mezinárodní ochrany biodiverzity MŽP

PŘEDSTAVUJEME

Národní park Podyjí

Národní park Podyjí je naším nejmenším národním parkem. Pro širokou veřejnost je zároveň i parkem nejméně známým. Je téměř neuvěřitelné, že od vyhlášení tohoto území uplyne v příštím roce již 20 let.

▲ Jeden z nejhezčích pohledů na bývalých Devět mlýnů je ze skalní šíje nad vinicí Šobes.

Něco málo historie

Národní park Podyjí byl vyhlášen ve stejný den jako Národní park Šumava, tedy 20. března 1991. Bylo to v době, kdy se v podkrušnohorských městech nedalo dýchat (a nikdo nepochyboval, že je potřeba elektrárny odsířit a přestat bourat další vesnice kvůli těžbě uhlí). V době, kdy české a moravské řeky mírně řečeno páchly, nikdo nepochyboval, že je potřeba postavit čistírny odpadních vod, a nikoliv kanál Dunaj-Odra anebo jezy na Labi. A zároveň v době, kdy jsme nadšeně poznávali území za bývalou „železnou oponou“, které bylo sice součástí naší vlasti, ale kam jsme nikdy předtím nesměli, nikdo nepochyboval o oprávněnosti a smysluplnosti existence dvou nově vyhlášených národních parků.

Na území dnešního Národního parku Podyjí (necelých 63 km²) byla vyhlášena v roce 1978 chráněná krajinná oblast. Byla větší (více jak 100 km²) a její správa měla dva, tři profesionální zaměstnance. Neomezeným pánem na převážné části území byly složky tehdejší pohraniční stráže, hospodaření v lesích (naštěstí poměrně extenzivním způsobem) prováděly Jihomoravské státní lesy. Výzkum ani podrobná inventarizace přírodních hodnot v Podyjí tehdy v podstatě neexistovaly. Před vyhlášením parku bylo zřejmé, že se jedná o území s mimořádně významnými přírodními hodnotami. Výsledky výzkumů, které zde poté proběhly, očekávání přírodovědců nejen potvrdily, ale v některých oborech (zejména výzkum bezobratlých) mnohonásobně překročily.

Jedinečné údolí, možná poslední ve střední Evropě

Národní park Podyjí, to je především skalnaté, místy kaňonovité údolí řeky Dyje mezi Vranovem a Znojmem. Z těchto 42 km vodního toku tvoří přibližně 25 km státní hranici mezi Českou republikou a Rakouskem, na okraji západním (oblast Vranovska) a na okraji východním (oblast Znojemska) jsou oba břehy moravské. Na takto dlouhém úseku řeky Dyje není s výjimkou rakouského městečka Hardegg (žije zde cca 85 stálých obyvatel) žádné trvalé osídlení a ani v minulosti tomu nebylo jinak. Sevržené skalnaté údolí zde neumožňovalo existenci komunikace procházející údolím od západu k východu a bylo rovněž limitující pro vznik větších sídel. S výjimkou zmíněného Hardeggu a několika mlýnů v části centrální (pod Novým Hrád-

kem) či v části východní (oblast Devíti mlýnů) zde lidé nikdy trvale nežili.

Údolí řeky Dyje je do okolního, poměrně plochého reliéfu velmi výrazně zahlobené. Nejvyšší bod národního parku (a vlastně celého znojemského okresu) Býčí hora (536 m n. m.) není nijak výrazná krajinná dominanta, nicméně výškový rozdíl mezi jejím vrcholem a hladinou Dyje (cca 220 m n. m.) je úctyhodný. Řeka Dyje si cestou od západu na východ razí cestu relativně odolnými horninami východního okraje Českého masivu (v části západní a centrální se jedná o horniny metamorfované, v části východní pak o horniny vyvřelé). Pro údolí jsou typické skalní srázy a amfiteátry s nejrůznější expozicí, zaklesnuté meandry, skalní věže a především rozsáhlá suťová pole se specifickou flórou a faunou. Zajímavostí neživé přírody jsou Ledové sluje u Vranova nad Dyjí. Jedná se o systém veřejnosti nepřístupných podzemních dutin a rozsedlin s výrazně chladným klimatem a pravidelně se vyskytující ledovou výzdobou uvnitř těchto jeskyní.

Opuštěné údolí s jedinečnými přírodními scenériemi budí v návštěvníkovi národního parku dojem přírodního ráje nezasaženého civilizačními vlivy. Tento dojem je o to silnější, že téměř všechna obdobná údolí ve střední Evropě byla v minulosti pozměněna výstavbou přehrad, komunikací a průmyslových či rekreačních objektů.

Podyjí – to je především les

Ač se to na první pohled nezdá, Národní park Podyjí je velmi lesnatý. Pod pojmem Znojemsko si návštěvník představí především zemědělství, okurky, víno a určitě i historické památky a archeologická naleziště. Národní park Podyjí je ale především les, a to les mimořádně krásný, zachovalý a naštěstí i ve velmi dobré kondici. Tvorbí přibližně 85 % rozlohy národního parku a zhruba z jedné třetiny je to les, který je ponechán samovolnému vývoji. V porovnání s ostatními národními parky, ve kterých je potřeba zcela zásadně řešit pozměněnou dřevinnou skladbu a neustále zasahovat proti dřevokaznému hmyzu, následkům větrných kalamit či exhalací, nepůvodním druhům a dalším negativním vlivům, je Podyjí územím bez těchto viditelných problémů.

Svahy říčního údolí mezi Vranovem a Znojmem včetně přilehlých částí náhorní plošiny, jakož i větší část samotné údolní nivy jsou souvisle porostlé lesem (jak na českém, tak na rakouském břehu). V západní části parku najdeme zbytky původních podhorských bučin s vtrošenou jedlí bělokorou a tisem, směrem na východ jsou tyto bučiny

velmi rychle střídány dubohabrovými porosty. Nejběžnějšími dřevinami parku jsou jednoznačně duby (celkem 9 druhů) následuje habr, lípa, jeřáb, javor, buk, ve vlhčích polohách pak olše a vrba. Z jehličnatých dřevin vedle zmíněné jedle a tisu je to borovice (na extrémně suchých polohách) či smrk (zcela výjimečně v lokalitě Ledové sluje).

Jednoznačně největším problémem lesů národního parku je výskyt nepůvodního akátu na rozsáhlých plochách především ve východní části parku. Spolu s tímto problémem musí řešit Správa Národního parku Podyjí i zvýšené stavy zvěře a s tím související škody na porostech. I přes tyto dílčí problémy však zůstává Podyjí jediným národním parkem, který si vytvořil jako cílový stav ponechání lesních porostů samovolnému vývoji na 75 % rozlohy parku (zbylých 25 % pak zůstává jako území s trvalou aktivní péčí).

Jedinečná biologická rozmanitost

Podyjí je neskutečně bohaté, co se týče pestrosti rostlinných a živočišných druhů. Ve srovnání s desetinásobně větším územím Národního parku Šumava (a o Šumavě asi nelze hovořit jako o chudém území z hlediska biodiverzity) se zde například vyskytuje více druhů vyšších rostlin a rovněž hmyzu. Podyjí za tento fakt vděčí především poloze na rozhraní dvou biogeografických jednotek, a to chladnější hercynské a teplejší panonské. Na celém území se velmi výrazně projevuje i říční fenomén, podél Dyje a jejích přítoků pronikají teplomilné druhy panonské do nitra oblasti osídlené hercynskou květenou a zvěří. Naproti tomu některé stinné a chladné expozice říčního údolí jsou osídleny podhorskými druhy, naprosto neočekávanými v takto teplém a suchém území.

Zcela ojedinělými biotopy jsou suchomilná vřesoviště, staré sady a agrární terasy v bezprostředním okolí Znojma. Jedná se o starou kulturní krajinu, z hlediska biodiverzity zcela jedinečnou, na jejíž pestrosti se významně a pozitivně podílela i činnost člověka. Právě uchování těchto biotopů vyžaduje do budoucna i významné umělé udržování některých ploch bezlesí a uplatňování speciálních způsobů obhospodařování těchto ploch.

▲ Exkurze pro veřejnost za přírodními zajímavostmi národního parku jsou čím dál populárnější.

Co najde v národním parku návštěvník

Podyjí je bezesporu jediným národním parkem na území České republiky, který zatím nemá problémy s nadměrnou návštěvností. Nemá svou Sněžku, Pravčickou bránu ani pramen Vltavy, tedy turistické cíle, které „musí“ navštívit každý. Podyjí je pocho-pitelně neatraktivní pro lyžaře, horolezce a milovníky adrenalinových sportů a je relativně dost daleko od Prahy i Vídně. Ve srovnání s dalšími atraktivitami jižní Moravy nevyčnívá, a to je dobře pro zachování jeho přírodních i krajinných hodnot do budoucna.

V Podyjí je relativně hustá síť pěších a cyklistických tras pro návštěvníky. Po nich se lze dostat na několika místech na dno říčního údolí do první (nejpřísněji chráněné) zóny národního parku, do starých hradů a zámků (Vranov a Nový Hrádek na českém území, Hardegg a Kaja na území Rakouska) i na celou řadu atraktivních skalních vyhlídek. Některé okrajové partie národního parku (zejména okolí obcí ochranného pásma a oblast vřesovišť jižně od Znojma) jsou zpřístupněny i pro milovníky turistiky na koních. Záměrem správy parku do budoucna je i vybudování bezbariérových stezek, a to i přesto, že terén není nikterak přátelský pro osoby s tělesným hendikepem.

Co si tedy návštěvník momentálně nejvíce cení na Národním parku Podyjí? Určitě krásné scenérie lesa, zajímavých rostlin a živočichů, úchvatných pohledů do říčního kaňonu, malebnosti většiny obcí na okraji parku. Ale především toho, že je na procházkách přírodou většinou sám a že si zde může v klidu dokonale odpočinout...

Jan Kos, vedoucí odboru veřejných vztahů, dokumentace a informatiky,
Správa Národního parku Podyjí
Foto Václav Křivan, Petr Lazárek,
Lenka Reiterová

▲ Pohled na řeku Dyji je atraktivní z četných vyhlídek na české i rakouské straně.

▲ Koniklec černající.

▲ V květnu se na více místech národního parku setkáme s orchidejemi (na snímku vstavač osmahlý).

▲ S ještěrkou zelenou se za příznivého počasí můžeme setkat velmi často.

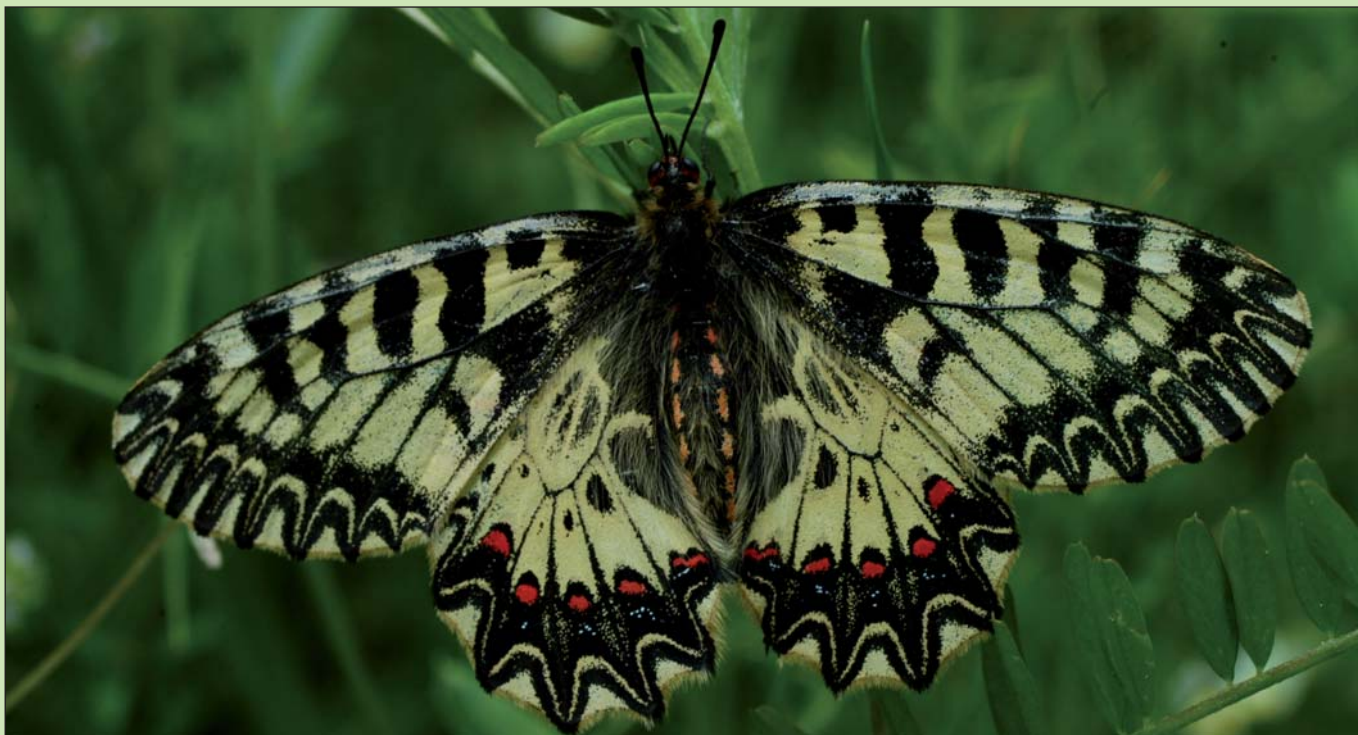
▲ Krasec lipový.

▲ Národní park Podyjí je jedním z posledních útočišť kriticky ohrožené užovky stromové na území ČR.

▲ Romantickou zříceninu Nový Hrádek uprostřed národního parku navštíví ročně téměř deset tisíc turistů.

▲ Pestrokřídlec podražcový.

Staňte se Městem stromů!

Pořádáte ve svém městě akce inspirované stromy nebo chcete teprve začít? Nadace Partnerství i letos vyhlašuje oblíbenou soutěž Město stromů, do níž se může přihlásit také vaše obec. Soutěž je pořádána pod záštitou Ministerstva životního prostředí.

Učiňte své město zelenější

Uspořádejte ve svém městě celoroční kampaň inspirovanou stromy, zapojte všechny věkové kategorie – od dětí až po důchodce. Učiňte své město zelenějším, zdravějším a příjemnějším pro život. Pokud se přihlásíte do soutěže Město stromů, máte možnost získat celoroční asistenci Nadace Partnerství, finanční odměnu ve výši 50 000 Kč od společnosti Tetra Pak, poukaz na zahradnické služby v hodnotě až 100 000 Kč od firmy Zahrada Olomouc a také možnost účastnit se celoevropského klání Entente Florale Europe.

Cílem soutěže je motivovat obyvatele všech věkových skupin k zájmu o životní prostředí města, ve kterém žijí. Zájemci z řad obcí od velikosti obce III. typu na území ČR se mohou hlásit do 5. června 2010. Důležitými kritérii výběru jsou množství a různorodost plánovaných aktivit, zapojení školských zařízení a oslovení široké veřejnosti. Bližší informace spolu s přihláškou naleznete na www.stromzivota.cz/mestostromu.

Proč soutěž vznikla

Životní prostředí a s ním související problémy se v posledních letech dostávají do popředí zájmu veřejnosti. Stav životního prostředí je také čím dál častěji kladen do přímé souvislosti se zdravím obyvatel. Soutěž Město stromů se snaží tento příznivý trend dále rozvíjet.

S nápadem věnovat jeden rok stromům přišlo v roce 2004 město Strakonice, které z podnětu odboru životního prostředí realizovalo kampaň nazvanou Rok stromu (www.mu-st.cz). Na základě velkého úspěchu kampaně se Nadace Partnerství rozhodla přenést tuto myšlenku pod názvem Město stromů i do dalších měst.

„Akce uspořádané v rámci kampaně Město stromů jsou dobrým výchozím bodem pro další spolupráci, rozvíjení aktivit ve vaší komunitě, ale i diskuze o širších ekologických otázkách,“ uvádí Hana Zuchnická z Nadace Partnerství. Rády se do nich tvůrčí i finančním způsobem zapojují neziskové organizace, místní samospráva, ale i firmy. „Dlouho jsme hledali projekt, který bychom mohli podpořit. Na soutěži Město stromů nejvíce oceňujeme výsledky, které jsou viditelné pokaždé, když do oceněných měst zavítáme,“ komentuje vzá-

jemnou spolupráci Hana Zmítková ze společnosti Tetra Pak.

Česká města stromů

Městem stromů se v roce 2006/2007 stala Kroměříž (www.mesto-kromeriz.cz), následoval Tachov (www.tachov-mesto.cz), v loňském roce Krnov (<http://www.krnovmestostromu.estranky.cz/>).

Aktuálním hrdým držitelem titulu je Město Havířov, pozitivní ohlas soutěže si však chválí také Krnovští, kteří zvítězili v roce 2008. Jejich dobré zkušenosti se soutěží je dokonce přiměly v jejím pokračování: „Když jsme v závěru loňského roku kampaň hodnotili, spontánně jsme se rozhodli ve spolupráci pokračovat. Dohodli jsme se, že připravíme novou kampaň a hledali nosné téma. Mělo být takové, aby si s ním poradily nejmenší děti, ale zároveň zaujalo i dospělé. Po diskuzích především s pedagogy jsme se shodli, že takovým tématem je řeka,“ uvádí koordinátorka kampaně Jana Vágnerová. Nová kampaň dostala název Krnov – město mezi řekami a bude probíhat od září 2010 do srpna 2011. Více naleznete na www.krnovmestostromu.estranky.cz

Přihlaste své město do soutěže a staňte se inspirací pro ostatní i vy!

Kateřina Urbanová, Nadace Partnerství

CÍLE PROJEKTU MĚSTO STROMŮ

- zvyšování zájmu občanů o životní prostředí města, ve kterém bydlí a pracují
- podpora aktivit motivujících širokou veřejnost zapojit se aktivně do ochrany přírody, zkvalitňování životního prostředí a veřejného života vůbec
- zlepšování vztahů v místní komunitě a vytváření nových partnerství prostřednictvím spolupráce na jednotlivých akcích, jejichž ústředním motivem jsou stromy
- posílení společenského života místa
- vytvoření konkrétních výstupů ve formě vysazených stromů či zlepšení životního prostředí daného města a okolí, do jejichž realizace budou zapojeni místní obyvatelé

HLAVNÍ KRITÉRIA PRO VÝBĚR MĚSTA STROMŮ

- plánované aktivity – množství, různorodost, zaměření
- regionální rozsah projektu
- spektrum občanů, kterému jsou aktivity určeny
- zapojení školských zařízení
- soulad s krajskou koncepcí EVVO (environmentálního vzdělávání a osvěty)
- tvůrčí i finanční účast dalších partnerů – nevládních organizací, místních samospráv, podnikatelů, místních médií apod.

Biosférická rezervace Šumava slaví 20 let

Program Man and Biosphere (Člověk a biosféra) byl vyhlášen v roce 1970 na generální konferenci UNESCO. Jeho akronym MAB se stal symbolem integrovaného přístupu v ochraně přírody a v péči o kvalitu životního prostředí.

Člověk a biosféra

Man and Biosphere je mezinárodní program zaměřený na mezioborovou spolupráci při studiu vzájemných souvislostí a zpětných vazeb mezi člověkem a prostředím a rovněž při zpracování výsledků výzkumu pro různé úrovně uživatelů ve sféře plánování a rozhodování a v oblasti ekologické výchovy.

V úvodním prohlášení příslušného dokumentu (UNESCO 1971) se uvádí, že MAB má za cíl „rozvinout v rámci přírodních a socioekonomických věd základnu pro racionální využívání přírodních zdrojů biosféry a pro zlepšení vztahů mezi člověkem a přírodním prostředím; předpovídat důsledky dnešních aktivit na zítřejší svět, a tím posilovat lidskou schopnost účinně hospodařit s přírodními zdroji biosféry“.

Před čtvrtstoletím šlo o zcela novátorický akcent na spolupráci a výzvu k odpovědnosti za budoucnost Země. Pojem biosféra, ač koncipovaný Vernadským již ve třicátých letech, se konečně stal běžnou součástí slovníku přírodovědců, sociologů i politiků.

Programu MAB se již bývalé Československo velmi aktivně účastnilo. Členství ČR v mezivládním programu UNESCO reprezentuje český národní komitét MAB (ČNK MAB), který je povinen periodicky informovat ústředí MAB v Paříži o stavu biosférických rezervací. Organizuje a pořádá společné porady, pracovní setkání, vydává publikace a podporuje výzkum v těchto územích (např. LTER).

Biosférické rezervace

Název biosférická rezervace vznikl v roce 1970 v rámci nově založeného mezivládního programu Man and the Biosphere. V rámci programu MAB vznikla po celém světě síť biosférických rezervací. Nyní existuje více než 530 biosférických rezervací (BR) ve 105 zemích, z toho v Evropě 188 ve 26 zemích.

V České republice jsou součástí projektu biosférické rezervace Bílé Karpaty, Krkonoše, Křivoklátsko, Dolní Morava, Šumava a Třeboňsko.

Prvními vyhlášenými biosférickými rezervacemi se v České republice staly v roce 1977 Třeboňsko a Křivoklátsko. Do roku 2010 bylo do světové sítě biosférických rezervací zařazeno šest českých území o celkové výměře 4731 km², z nichž dvě navazují na BR sousedních států: Bílé Karpaty navazující na CHKO Biele Karpaty na Slovensku a Krkonoše spojené s NP Karkonosze v Polsku. Dříve vyhlášená Pálava je dnes součástí rozšířené BR s názvem Dolní Morava.

Vyhlášená území představují reprezentativní ukázky přírodních krajín, ve kterých zároveň hraje důležitou roli člověk a jeho aktivity. Proto BR zahrnují jak přírodě blízká území, tak i území narušená činností člověka, která umožňují studovat konflikty mezi člověkem a přírodním prostředím a podporovat zvyšování biodiverzity v narušených oblastech.

Česká republika nemá pro institut BR žádnou speciální legislativu a využívání BR je „volnou nikou“. Územně se však BR částečně nebo úplně překrývají s velkoplošnými i maloplošnými chráněnými územími (např. národní parky, CHKO, přírodní rezervace...) nebo s lokalitami dalších mezinárodních úmluv a sítí (např. Natura 2000, Ramsarská úmluva, Seznam světového dědictví UNESCO).

Příkladem finančního a materiálního zvýhodnění díky programu MAB může být za-

pojení biosférických rezervací do grantového systému Mezinárodního fondu životního prostředí (GEF), který prostřednictvím Světové banky posílil ve třech českých biosférických rezervacích logistiku a aplikovaný výzkum směřující k ochraně biodiverzity.

BR Šumava

Šumava se stala biosférickou rezervací 27. března 1990, tedy ještě před vyhlášením národního parku.

Biosférická rezervace Šumava se nalézá v horské oblasti podél rakouské a bavorské hranice. Celá byla ovlivněna aktivitami lidí a také často využívána již od 10. století (např. dolování zlata, sklářství). Šumava je také posledním velkým střeoevropským územím s extenzivním způsobem využití. Pralesovité horské lesy, jezera glaciálního původu, rašeliniště, řeky a jejich kaňony, to vše jsou hodnoty, které se do dnešní doby uchovaly a kterými území oplývá. Les je zde přítomen na více než 65 % rozlohy biosférické rezervace (květnaté a acidofilní bučiny, horské smrčiny, rašelinné bory); v porovnání s národním parkem Šumava, kde je procento zastoupení lesa vyšší (83,8 %). Zdejší rašeliniště jsou bezesporu nejzajímavějším prvkem. Obdobně extenzivně využívané jsou Pláně nalézající se od nadmořské výšky 1000 m v centrální části Šumavy. Toto rozsáhlé území je využíváno jako louky nebo pastviny. V oblasti žije celá řada druhů vzácných zvířat. Zajímavý je výskyt severské myšivky horské, vzácně zde také žije reintrodukovaný rys ostrovid. Z volně žijících ptáků potom tetřev hlušec a tetřev obecný. Pramenná oblast řeky Blanice má největší výskyt perlorodky říční v České republice.

O významu tohoto území a vztahů v něm se diskutovalo mimo jiné na loňské říjnové konferenci MAB ve Stožci.

Správa NP a CHKO Šumava prezentuje i tyto funkce území například v rámci ekologické výchovy. Oslava 20. výročí BR Šumava je tedy dalším příspěvkem k Mezinárodnímu roku biodiverzity.

Alois Pavlíčko

BIOSFÉRICKÉ REZERVACE V ČESKÉ REPUBLICE

Název BR	Třeboňsko	Křivoklátsko	Dolní Morava	Šumava	Krkonoše	Bílé Karpaty
Rok schválení	1977	1977	2003 (1986 Pálava)	1990	1992	1996
Plocha (km ²)	700	628	354	1671	548	747
Krajinný systém	odvodněná pánve s jezerními sedimenty	pahorkatina po obvodu říčního údolí	vápencová pahorkatina a lužní lesy	středohory modelované karovými ledovci	vysokohoří <i>en miniature</i>	středohory, západní okraj karpatského systému
Převládající biomy	jedlové doubravy, bory, mokřady, písčiny	smíšené lesy, břehové porosty	teplomilné smíšené lesy, svahové stepi a lužní lesy	jehličnatá tajga, bučiny, druhotné luční bezlesí	smrčiny, kosodřevina, druhotné louky	bučiny, druhotné louky
Rarity jádrové zóny	rákosiny, rašeliniště, avifauna	vrcholové pleše, skalní útvary	teplomilná a na lužní lesy vázaná biota	vrchoviště, ledovcové kary a jezera	arktoalpínská tundra, kary	flóra a fauna květnatých luk
Stresové podněty, disturbance	odvodňování, eutrofizace, monokultury	monokultury, okus zvěře, chatařství	invazní druhy, přeměna lesních porostů	nepůvodní porosty smrku, kůrovec, vítr, okus zvěře	znečištění vzduchu, nezvládnutá turistika	opuštěné nesecké louky, eroze na svazích
Priority ochrany a hospodaření	rovnováha zemědělství, rybářství	přeměna monokultur, přiměřené stavy zvěře	ochrana původního reliéfu a ekosystémů	přeměna monokultur, management bezlesí	přeměna monokultur	kosení květnatých luk, ochrana lokální kultury

Podklady:

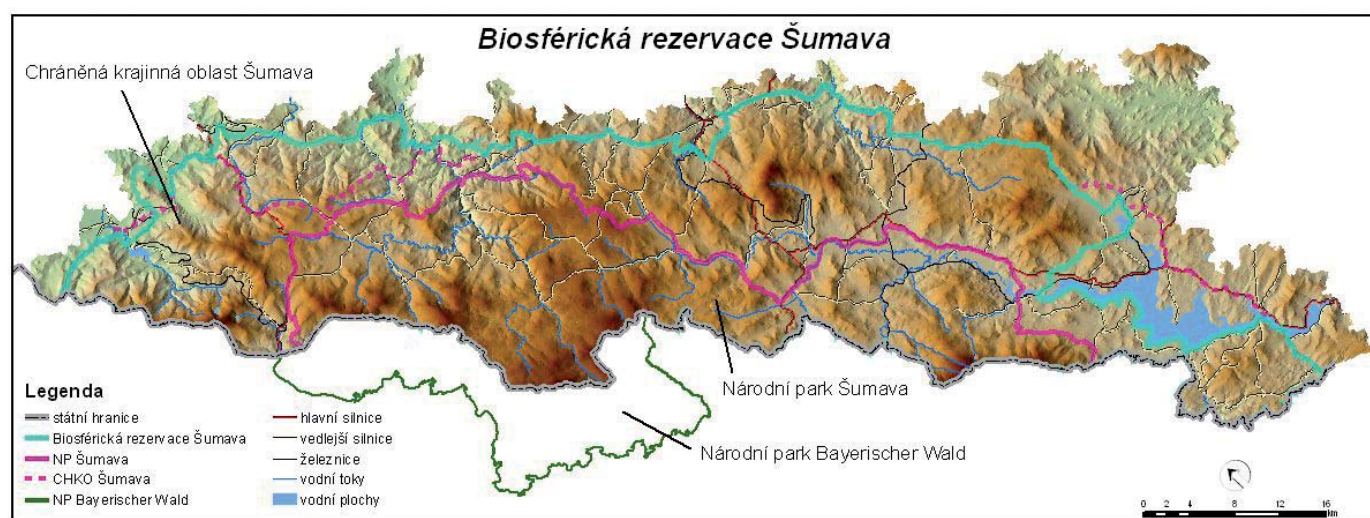
Jeník, J. et al. (1996): Biosférické rezervace České republiky. Příroda a lidé pod záštitou UNESCO. Empora, Praha, 160 p.

Pavličko, A. (2008): Biosférické rezervace ČR, Zpráva. Ms pro MŽP ČR, 20 p.

Jelínková Eva, Pavličko Alois, Rynda Ivan, Vrba Jaroslav (2010):

Biosférické rezervace ČR – výzkové laboratoře udržitelného rozvoje, Stožec 15.–17. 10. 2009.

<http://mab.kav.cas.cz/>

Záchrana **motýlího ráje**

Projekt záchrany motýlího ráje u Ždánic realizovalo v roce 2009 občanské sdružení Daphne ČR – Institut aplikované ekologie ve spolupráci s dalšími partnery, kterými byli odborníci Entomologického ústavu Akademie věd, vedení města Ždánice, skupina britských a českých dobrovolníků a obyvatelé města Ždánice. V rámci projektu vznikl metodický list Boj s akátem.

Údolí na okraji jihomoravského městečka Ždánice je místem s velkým počtem rostlinných a živočišných druhů. Díky pestré mozaice různých stanovišť je to jedno z nejbohatších míst na motýly v celé České republice. Od roku 2005, kdy začalo sdružení toto místo sledovat, zde bylo nalezeno 83 druhů denních motýlů. Cílem Daphne je zajistit zde dlouhodobě udržitelnou péči, neboť po roce 1989 přestalo být údolí využíváno a začalo zarůstat nepůvodními a agresivními druhy rostlin. Prvním krokem v této péči bylo obnovení původního stavu vyčištěním od křovin, náletů dřevin a porostů invazního akátu.

Na začátku projektu byly zadány inventarizační průzkumy v různých oblastech (ornitologický, botanický atd.). Dále byly organizovány záchranné managementy

Představujeme úspěšné projekty podpořené v dotačním řízení MŽP pro nestátní neziskové organizace. Více informací najdete v databázi www.mzp.cz/projekty.

tové práce, které probíhaly od června do září 2009. Do prací se zapojilo 15 britských a 28 českých dobrovolníků, pro které byly organizovány přednášky a exkurze. Na lokalitě byla fyzickým a chemickým zásahem ošetřena část porostů invazního trnovníku akátu a dalších expanzivních druhů. Biomasa byla z části odvezena jako palivo, případně naštěpkována nebo přímo pálena na lokalitě. Byly také provedeny pokusné zásahy proti akátům jako kroužkování, bobrování a injektace herbicidu. Realizace

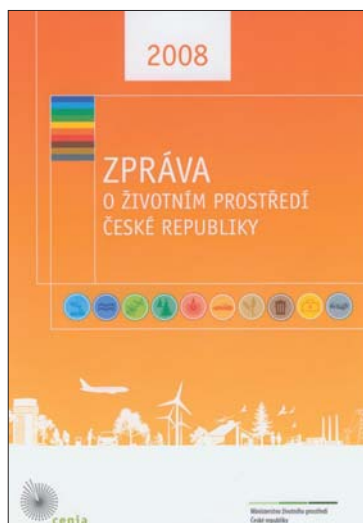
záchranných managementů byla podpořena zajištěním pilotní pastvy, pro niž se organizátorům podařilo zapůjčit od obyvatel Ždánic několik koz.

Výsledky inventarizačních průzkumů se staly podkladem pro zpracování plánu péče a rozvoje. Tento dokument byl vytvořen pro potřeby vedení města Ždánice a obsahoval praktický návrh, jak se o lokalitu do budoucna starat. Dalším výstupem projektu je metodický list Boj proti akátu – plnobarevná publikace, která byla dále distribuována a je volně ke stažení na webových stránkách www.daphne.cz.

S využitím závěrečné zprávy k projektu zpracovala Helena Knappová, odbor environmentálního vzdělávání MŽP
Foto archiv Daphne

Publikace

Zpráva o životním prostředí České republiky za rok 2008

Tato zpráva je komplexní hodnotící dokument posuzující stav životního prostředí v ČR, včetně všech souvislostí.

Pro MŽP zpracovala CENIA, česká informační agentura životního prostředí.

Trilobiti – raci z kamene. Pocta českým skalníkům

Petr Budil, Jaroslav Marek a Radko Šaričr

Publikace autorů Petra Budila, Jaroslava Marka a Radka Šariče je věnována bohaté tradici českých lidových pojmenování trilobitů a jiných zkamenělin. Pojmenování vymysleli tzv. skalníci, placení v 19. století významným francouzským učením Joachimem Barrandem a dalšími badateli za sběr fosilií do jejich sbírek. Publikovány jsou některé méně známé fotografie skalníků a význačných sběratelů zkamenělin. Text je doplněn přehledem našich současných znalostí o oblasti Barrandienu. Publikace je vydána v česko-anglickém znění.

Vydalo Vydavatelství České geologické služby.

Dětská hřiště a zahrady v přírodním stylu

Elisabeth C. Gründler, Norbert Schäfer

Pro zdravý vývoj dětí je nezbytné, aby měly možnost pohybovat se v prostředí, které rozmanitými způsoby stimuluje jejich smyslové vnímání. Přírodní areál s úkryty, doupaty, kopečky, potokem, stromy a keři poskytuje celou řadu podnětů. Na takových „hřištích“ si děti mohou hrát nerušeně, mohou sbírat zkušenosti během vlastních aktivit. Avšak o tyto prostory je dnes nouze. Dětská hřiště jsou často holé plochy vybavené prolézačkami, které sice umožňují dospělým dobrý přehled a kontrolu, avšak volnou tvůrčí hru spíše omezují. Tato kniha uvádí příklady, jak lze v době skrovných rozpočtů vytvořit cenově výhodná hřiště v přírodním stylu. Je praktickou a podnětnou příručkou pro všechny, kdo nesou odpovědnost za dětská hřiště, školní dvory a zahrady u mateřských škol.

Vydalo Ministerstvo životního prostředí v roce 2010.

Signály EEA 2010

Biodiverzita, klimatická změna a vy

Evropská agentura pro životní prostředí (EEA) vydává Signály každý rok a přináší v nich krátké zajímavé příběhy jako podněty k veřejné diskusi o politice životního prostředí v nadcházejícím roce. Z úvodu publikace: V EEA sledujeme životní prostředí prostřednictvím sítě 32 členských zemí. Pracujeme s velkým množstvím údajů z oblasti životního prostředí získaných jak od výzkumných pracovníků brodících se po kolena ve vodě, tak ze satelitních snímků z vesmíru. Naši hlavní činnosti je nalézání, čtení a pochopení „signálů“ týkajících se zdraví a rozmanitosti našeho životního prostředí. V Signálech respektujeme komplikovanost vědeckého základu a jsme si vědomi nejistoty, která provází vše, o čem píšeme. Naším cílovým čtenářem je široká veřejnost: od studentů po vědce, od politiků po zemědělce a drobné podnikatele. Oceníme vaše reakce na Signály. Zašlete své komentáře prostřednictvím dotazníku EEA, který je určen široké veřejnosti, na adresu www.eea.eu.int/enquiries.

Vydala Evropská agentura pro životní prostředí v roce 2010.

DVD

Poslední šance pro severní bílé nosorožce

Unikátní projekt Zoo Dvůr Králové a jejich partnerů, jehož cílem je pokus o záchranu severního bílého nosorožce před vyhynutím. Poslední čtyři jedinci schopní reprodukce byli ze Zoo Dvůr Králové převezeni do přírodní rezervace Ol Pejeta v Keni. Důvodem přesunu je navození přirozeného sociálního a teritoriálního chování nutného pro pravidelné rozmnožování, které v přírodních podmínkách na rozdíl od zoologických zahrad probíhá u bílých nosorožců výborně. Projekt dává dvěma samcům a dvěma samicím poslední šanci k přirozené a pravidelné reprodukci v bezpečné přírodní lokalitě.

DVD vydala Zoo Dvůr Králové.

KDE NÁS NAJDETE

Mezinárodní rok biodiverzity vrcholí

→ **22. květen je Mezinárodním dnem biologické rozmanitosti**
U příležitosti Mezinárodního dne biologické rozmanitosti a současně také u příležitosti Mezinárodního roku biodiverzity MŽP uvádí **týdenní cyklus přednášek**, které proběhnou od **24. do 28. 5.** ve velkém **sále Městské knihovny v Praze**.

Veškeré přednášky jsou zdarma, přístupné pro širokou veřejnost, začínat budou vždy v 16:00 a končit v 19:00. Jednotlivá témata jsou stručně představena na zadní obálce tohoto čísla Zpravodaje MŽP, podrobnější anotace naleznete na www.mzp.cz.

Další informace o akcích pořádaných u příležitosti Mezinárodního dne biologické rozmanitosti naleznete na www.mzp.cz.

→ **Výtvarná soutěž – Podivuhodný svět netopýrů**
MŽP vyhlašuje výtvarnou soutěž na téma Podivuhodný svět netopýrů, uzávěrka je **15. 5.**, bližší informace naleznete na www.detem.mzp.cz.

→ **Výstava Změna klimatu je realitou**
Ministerstvo životního prostředí si klade za cíl prezentovat co nejširší veřejnosti závažné téma klimatických změn. Putovní výstava přináší základní přehled o situaci v České republice a je určena široké veřejnosti.
20. 4. – 31. 5. Zoo Liberec
Více informací na www.zooliberec.cz.

→ **Výstava Naše národní parky – Zelené mosty Evropy**
Výstava fotografií prezentující přírodu a krajinu našich národních parků vznikla při příležitosti stého výročí založení prvních národních parků v Evropě. Všechny naše národní parky – Krkonošský, Šumava, Podyjí i České Švýcarsko – jsou chráněná území, která překračují hranice a mají své protějšky na území sousedních států. Staly se tak symbolickými „zelenými mosty“, které zajišťují ochranu posledních fragmentů nedotčené přírody a zároveň jsou výrazem vůle evropských států společně chránit přírodní dědictví starého kontinentu.
24. 5. - 30. 6. Městská knihovna Vansdorf
Více informací na www.mkvdf.cz.

→ **Mezinárodní dětská výtvarná výstava Lidice**
Mezinárodní dětská výtvarná výstava Lidice byla založena roku 1967 k uctění památky dětských obětí z české obce Lidice, zavražděných německými nacisty, a všech dalších dětí, které zahynuly ve válečných konfliktech. Tato původně národní výstava se stala mezinárodní a během své historie se stala dobře známou nejen mezi dětmi a učiteli u nás, ale doslova po celém světě. Rok 2010 byl Valným shromážděním OSN vyhlášen rokem biodiverzity, a proto je i téma letošního ročníku výstavy biodiverzita, neboli rozmanitost živé přírody.
Výstava bude k vidění v **Lidické galerii od 27. května**, více informací naleznete na www.lidice-memorial.cz.

→ **Veletrh WATENVI**

Mezinárodní vodohospodářský a ekologický veletrh WATENVI proběhne **od 25. do 27. 5. na Výstavišti v Brně**. Součástí doprovodných programů jsou mimo jiné také přednášky odborníků MŽP z odboru ochrany vod a odboru odpadů.

Podrobný program přednášek naleznete na www.mzp.cz.

→ **Ozvěny Ekofilmu – Tachov**
15. 5. Mezinárodní den muzeí

5. 6. Muzejně-galerijní noc
Muzeum Českého lesa v Tachově
Více informací na www.muzeum.tachov.cz.

→ **Ozvěny Ekofilmu – Sokolov**
promítání každý 3. čtvrtek v měsíci, EKOKINO Sokolov
Více informací na <http://sokolov.casdz.cz/ekokino>.

→ **Envirofilm**
16. mezinárodní festival filmů o životním prostředí
10. – 15. května, Banská Bystrica, Banská Štiavnica, Kremnica, Krupina, Zvolen
Více informací na www.envirofilm.sk.

→ **Světový den životního prostředí – 5. června**
U příležitosti Světového dne životního prostředí MŽP připravuje akce pro veřejnost a školy, program bude upřesněn, více informací naleznete na www.mzp.cz v rubrice Pro veřejnost.

→ **Den Dunaje – 25. června**
Osvětová akce pro veřejnost s názvem „Den Dunaje: Morava pro Olomouc a biodiverzita městských řek“ je pořádána v rámci letošního mezinárodního roku biodiverzity a oslav Dne Dunaje. Tématem je Biodiverzita městských řek, města a řeky pro lidi, živé řeky. V programu je připraveno odpoledne pro děti, učitele a rodiče – hry a aktivity z výukového programu Dunaj v kufru, večer pak přednášky, prezentace dobrých příkladů ze zahraničí a ČR, panelová diskuze k řekám ve městech, zejména pak Moravě v Olomouci a na závěr koncert.

→ **Zelená úsporám – Akce a semináře**
Prohlédněte si plán akcí a seminářů k Zelené úsporám na <http://www.zelenausporam.cz/sekce/506/akce-a-seminare/>
Plán je průběžně aktualizován.

ZAJÍMAVOSTI Z KALENDÁŘE

- 22. 5. – Mezinárodní den biologické rozmanitosti
- 24. 5. – Evropský den národních parků
- 31. 5. – Den otvírání studánek
- 5. 6. – Světový den životního prostředí
- 8. 6. – Mezinárodní den oceánů

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

Městská knihovna v Praze

U příležitosti Mezinárodního roku biodiverzity
a u příležitosti Mezinárodního dne biodiverzity (22. 5.)
pořádá
Ministerstvo životního prostředí
DISKUSNÍ TÝDEN PRO BIODIVERZITU
v malém sále Městské knihovny v Praze,
Mariánské náměstí 1/98.

PONDĚLÍ 24. 5. 2010 16:00 – 19:00

Téma dne: Současnost a budoucnost výzkumu biodiverzity

- ✓ Současný stav a budoucnost výzkumu biodiverzity
- ✓ Aplikace výzkumu biodiverzity v ochraně přírody
- ✓ Moderovaná diskuse – Témata pro výzkum biodiverzity
- ✓ Institucionální zajištění výzkumu biodiverzity a zdroje financování
- ✓ Význam výzkumu biodiverzity a jeho resortní podpora
- ✓ Moderovaná diskuse – Zajištění dlouhodobé podpory výzkumu biodiverzity

ÚTERÝ 25. 5. 2010 16:00 – 19:00

Téma dne: Dopady změny klimatu: degradace půdy a ztráta biologické rozmanitosti

- ✓ Biodiverzita, změna klimatu a desertifikace – 3 Úmluvy OSN
- ✓ Změna klimatu v České republice
- ✓ Příroda kolem nás – dopady změny klimatu na biodiverzitu
- ✓ Degradace půd v ČR

STŘEDA 26. 5. 2010 16:00 – 19:00

Téma dne: Nové technologie a ochrana biologické rozmanitosti (Cartagenský protokol)

- ✓ Genetické modifikace – možnosti jejich využití, bezpečnostní opatření a informování veřejnosti
- ✓ Využití moderních biotechnologií při záchraně ohrožených druhů

ČTVRTEK 27. 5. 2010 16:00 – 19:00

Téma dne: Ekologická výchova a biodiverzita

- ✓ Úvod do problematiky – Jak sdílíme přírodu s dětmi a dospělými
- ✓ Přestavení projektů – různé formy EVVO
- ✓ Panelová diskuse

PÁTEK 28. 5. 2010 16:00 – 19:00

Téma dne: Česká rozvojová spolupráce a ochrana biodiverzity

- ✓ Ochrana biodiverzity v zahraniční rozvojové spolupráci
- ✓ Výsledky a perspektivy projektu na ochranu antilopy Derbyho v Senegalu
- ✓ Aspekty biodiverzity v projektech České rozvojové agentury

Celý program diskusního týdne je zdarma přístupný široké veřejnosti. Podrobnější informace na www.mzp.cz

Zpravodaj Ministerstva životního prostředí ■ Ročník XX, číslo 5/2010 ■ Vychází 11 čísel ročně ■ Vydává Ministerstvo životního prostředí, Vršovická 65, 100 10 Praha 10, tel. 267 122 549, www.mzp.cz ■ Odpovědná redaktorka Mgr. Hana Kolářová, tel. 261 910 608, e-mail hana.kolarova@tiscali.cz ■ Grafická úprava Impax, spol. s r. o.; fotografie bez uvedení zdroje jsou z archivu Impax, spol. s r. o. ■ Tisk PBtisk, s. r. o. ■ Prosíme zájemce o odběr Zpravodaje MŽP a Věstníku MŽP, aby svou žádost a adresu k zaslání oznámili na e-mail zpravodaj@mzp.cz – budou tato periodika dostávat zdarma. Na stejný e-mail můžete psát i své dotazy a náměty. ■ MK ČR E 6189 ■ ISSN – tištěná verze 0862-9005

